

Commentariorum ac disputationum,in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio prima. Quomodo inter actus diuinæ scientiæ, & voluntatis ordo
prioris & posterioris secundum rationem intelligendus sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](#)

tituli articuli dixi, D. Thom. solum comparare hanc peccata ex parte humanae naturae, quodnam scilicet illorum induxit maiorem miseriari, maioremq; redemptio necessitatem, ut ex hac parte dicatur Deus principalius venisse propter unum peccatum, quam propter aliud, & hoc sensu per se manifestum est hunc excessum debere fundari in maiori peccati gravitate.

Tertio, cum D. Thom. comparet hanc peccata in intentione, & dicat actuale esse grauius intensius intelligendum est ex genere suo, nam actuale peccatum sub se complectitur omnia mortalia, & quodlibet mortale grauius est, quam originale, si autem comparatio fieret de veniali cum originali, simpli- citer maius malum est originale, quam veniale, quia licet hoc excedat in ratione voluntarii, tamen illud inducit veram amicitiam cum Deo, quae sine dubio maius malum est, vt infra q. 27. iterum dicemus, & latius in 1. 2. tractatur.

Quarto circa comparationem extensiua horum peccatorum bene notat Caieta, debere intelligi per se, quia originale per se, & ratione sua inficit totam naturam, illamq; à beatitudine derubat, actuale vero per se tantum personam auerit, & ideo illud per se est grauius extensius, atque adeo simpliciter maius malum, quia de fructu commune bonum, quod diuinus est. Necq; obstat, quod omnia actualia peccata hominum in unum collecta videntur maiorem Dei offensionem continere, atq; adeo absolute maius malum esse quam originale peccatum, etiam ut communicatum omnibus posterioris Adæ, hoc enim est per accidens, nam per se solum originale ponit impedimentum toti naturæ, & ideo in ordine ad redempcionem dicitur maiorem necessitatē inducere.

Vltimo obseruandum est, cum dicitur Christus principalius venisse propter originale, sub illo debere comprehendendi peccatum Adæ & Eua, licet actuale fuerit, vt inter exponendum titulum indicauit. Neque enim existimandum est minus principaliter venisse Christum propter Adam & Eum, quam propter alios homines. Per originale ergo peccatum infectio totius naturæ significata est, quæ ad suam radicem est retroscanda, & in illa, & cum illa tanquam quid unum consideranda: & quânum hæc radix proprie fuerit peccatum Adæ, & non Eua, non tamen propterea Eua excludenda est, quæ pars fuit humanae naturæ corruptæ, propter quam totam redimendam Christus per se primo, ac principaliter venit.

c. Secundum argumentum (omisso primo, in quo nihil occurrit notandum) est huiusmodi: Christus magis satisfecit pro actuali peccato, quam pro originali: ergo principalius venit propter illud. Antecedens patet, quia peccato actuali debetur poena sensus, originali autem non, sed tantu poena damni; sed Christus assumpit poenam sensus, & non damni: ergo principalius satisfecit pro actuali, quam pro originali. Respondeat D. Thom. negando primum antecedens. Ad probationem vero distinguit maiorem, quia peccatum originale, licet non mereatur poenam sensus in futura vita, in presenti tamen mereatur sensibilem poenam vsq; ad mortem, & ideo Christus, ut pro illo plene satisfaceret, vsq; ad mortem in hac vita passus est. Huius vero solutioni addendum est primo, Christum Dominum non minus, immo magis principaliiter satisfecisse pro poena damni, quam pro poena sensus, quod enim pro vtratu satisfecerit deinde certum est, vt ex art. 2. scilicet constat, quod vero principalius pro poena damni, constat: cum quia grauior est, & maius malum, tum erit, quia haec non ad modum proximi, & intimius coniuncta est cum culpa, pro qua Christus principalius satisfecit. Necq; vero ad satisfaciendum principalius pro hac poena damni necessarium fuit, vt Christus eandem poenam in se suscipere, sicut necq; ad satisfaciendum pro-

A terna poena sensus ignis inferni necessarium fuit, vt illam in se sustineret, sed per aliam penam sensibilem huius vitæ, secundum se quidem, & quasi physice consideratam, inferioris ordinis, moraliter tamen infiniti valoris, pro illa perfectissime satisfecita per aliam penam proportionatam. V.g. voluntarie sustinendo parentiam glorie sui corporis, & quasi exilium a cœlesti patria, & priuationem illius claritatis, & gloriose nominis, quæ ratione unionis, & infiniti meriti sibi à principio conceptionis suæ debebantur, per hanc inquam, vel similem penam perfectissime, & accommodatissime pro pena danni nobis debita satisfecit: nam licet illa pena secundum se sit inferioris ordinis, quam essentialis pena danni, tamen voluntarie suscepta à tali persona habet maximam proportionem, & superabundantem valorem ad illam satisfactionem. Secundo addi potest illi solutioni, licet peccatum originale in individuo, & prout contraquum, non mereatur poenam sensus, tamen ut peccatum originale dicit lapsum totius naturæ, etiam posse dici mereri aliquam penam sensus: quia ut sic, includit actuale peccatum primi parentis. Necq; improbabile est, si Deus totidem rigoribus suis in istis vti voluntate, potuisse punire peccatum originale poena sensus, etiam in futura vita, quod autem de facto id non faciat, fortasse merito, & satisfactioni Christi tribuendum est.

d. Argumentum tertium cum solutione facilem, & optimam doctrinam continet, quæ in sequenti disputatione fusius explicabitur.

DISPUTATIO V.

In sex Sectiones diuisa.

De primaria causa, & ratione propter quam Incarnationis prædestinata, & facta est, & sine quan non fieret.

Clamus circa hanc questionem pri- mam. D. Tho. solum questionem, An est, seu de existentia Incarnationis discutemus, quia vero mysterium hoc non est per se necessarium, sed ex diuina voluntate pendet, quia non sine ratione aliqua, & insufficiente causa omnia operatur, ideo simul de causa, seu fine præcipuo, propter quem hoc mysterium factum est, necessario dissimilans: & quia propter eadem ratione, & causam Incarnationis facta est, propter, quæ est prædestinata, ideo, ut primam originem, & causam huius mysterii inuestigemus, ordo erit, & modus æterni consilii, & prædestinationis diuinæ circa hoc præsentim mysterium inquirendus nobis est: quo inuenio & cognito, quæstiones à D. Thom. his articulis propositas facile expediemus. Nec vero tractanda sunt hoc loco omnia, quæ de Christi prædestinatione dici possunt, cum de hacre, proprium tractatum habeat D. Thom. infra q. 24. Sed ea solum attingemus, quæ ad explicandam rationem diuini consilij, vel necessaria, vel opportuna videntur.

SECTIO I.

Quomodo inter actus diuinæ scientie, & voluntatis ordo prioris & posterioris secundum rationem intelligendum sit.

Priusquam de modo diuini consilij in prædesti- nanda Incarnatione dicamus, præsentem dubitationem præmittere oportet, in qua nonnulla tractanda sunt, quæ ad præsentem materiam necessaria, ad pluresvero alias utilia fore existimo. Primum est, quomodo in actibus diuinæ voluntatis, vel intellectus ordo quidem secundum prius & posterius, seu signa quædam priora & posteriora à Theologis distinguuntur, cum illi actus æterni sint, & omnino simul, imo in re ipsa prorsus idem. Propterea enim Gabriel, Gab. in 3. dist. 2. dub. 3. fecit Ocham in 1. distin. 9. Ocham.

L 2 quæst.

Christum propter
non damni
quam sensus
satisfactio.

Fr. Suarez Tom. 1.

Scotus.

*Ordo prioris
Ex posteriori
in actibus intellectus, &
voluntatis divinae,*

*D. Thom.
Caietan.
Ferrar.
August.*

Dubium:

*Caiet. opinio**Impugnatur*

quæst. 3. omnino negat hæc signa, vel hunc ordinem A in mente, & voluntate diuina. Scot. vero in 2. d. 7. q. 3. & dist. 19. q. 1. non solum hæc admittit, verum etiam dicit vnum esse prius natura alio, vt illi tribuit Capreolus in 3. dist. 1. q. 1. art. 3. in principio, eumq; impugnat. Cum enim Scotus distinctionem quædam formalem admittat in Deo, fortasse etiam intellexit in re ipsa, & qualis ex natura rei inueniri etiā posse in diuinis actibus hunc ordinem prioris, & posterioris, vel forte (quod magis credendum est) ordinem rationis fundatum aliquo modo in ipsa re, vocavit ordinem naturæ. Veritas ergo est, quamquā in actibus diuinis intellectus & voluntatis secundum se, & in re ipsa vere ac formaliter nullus sit ordo prioris & posterioris, esse tamen (vt ita dicam) virtute, quatenusibi est fundamentum, vt nos vnum esse priorem alio secundum rationem cōcipiamus: quia licer Deus vno & simplicissimo actu omnia intelligat & velit, tamen quia inter scientiam & voluntatem, & inter res ipsas cognitas, vel amatas, est quædam connexione & dependencia, ad hanc explicādam concipiimus nos vnum in diuina mente, vel voluntate, vt prius vel posterius alio, & hoc modo distinguuntur in his actibus signa priora & posteriora, nō secundum rem, sed secundum rationem. Et hoc sensu explicatus ordo hic a nullo Theologorum negatur, & illo sepe vitetur D. Tho. 1. p. q. 14. 19. & hos art. 3. ad 4. & alij Theologi in 2. dist. 15. & 42. & Caiet. latè hic, & Ferrar. 4. contra Gentil. 55. ad finem. Vbi, licet hæc signa impugnare videatur, tamen intelligit, si ex natura rei distinguuntur, non vero secundum rationem, & eodem modo loquitur Capreolus supra D. August. libris de prædef. & gratia lœpi hanc doctrinam supponere, & illa vti videtur, & lib. 5. Confess. cap. 9.

Sed tunc occurrit secundo loco explicandum, vnde aut quomodo hic ordo, vel signa rationis sumen da nobis sint in scientia, vel voluntate diuina, & in rebus prout sub taliem scientiam & voluntatem cadunt. Caietanus enim hoc loco ex natura & ordine ipsarum rerum, quæ scientia aur voluntati diuina obiciuntur, hoc generaliter elicere conatus est. Distinguit enim tres ordines rerum, naturæ, gratiæ, & vniōnis hypostaticæ. Et primum ordinem dicit supponi secundum ut fundementum eius, & similiter secundum, tertio. Vnde concludit, omnia quæ pertinent ad ordinem naturæ, in quo dicit contineri omnia peccata (etiam peccatum Adæ) omnia, in qua illa prius præuideri à Deo, quam videantur, vel predestinentur ea, quæ pertinent ad ordinem gratiæ, & loquitur Caietanus aperte de scientia visionis, & nō tantum de scientia simplicis intelligentiæ.

Sed hæc scientia aliis etiam discipulis D. Thom. non placet, & merito multa enim involuit, quæ statim non possunt. Quod primo patet exemplis, mors enim prædestinata ad ordinem naturæ spectat: & tamen præscientia illius mortis non antecedit in Deo electionem talis homini ad gratiam & gloriam, cum potius talis mors cum talibus circumstantiis, sit effectus talis prædestinationis, & electionis. Deinde peccatum crucifigentium Christum pertinet ad ordinem naturæ, vt ipse dicit, quis autem intelligat antea præuidisse Deum peccatum crucifigentium Christum, quam Christum ipsum prædestinauerit? Similiter ipsum peccatum Adæ, est deordinatio à fine supernaturali, ergo non potuit præscientia talis peccati præcedere voluntatem, seu præscientiam gratiæ. Neque distinctio qua Caietanus vtiuit, difficultatem expedit. Dicit enim peccatum, vt est contra ordinem naturæ, præcognosci in primo ordine naturæ: vt vero est primario gratia cognoscere in secundo: hæc enim distinctio intelligi plane non potest, præsertim in his peccatis, quæ ex primario obiecto suo sunt contra supernaturalem ordinem gratiæ, vt est, verbi gratia, peccatum infidelitatis, & fuit et-

iam peccatum Adæ, quod per se primo contrarium fuit diuino præcepto positivo: & peccatum crucifigentium Christum, quod suam potissimum malitiam habuit ex dignitate diuinæ personæ hypostaticæ vnitæ humanitati. Secundo principaliter hic lapsus Caietani ortus videatur ex variis causis: primo, quia non animaduertit, quamvis ordo naturæ supponatur gratiæ per modum subiecti, & fundamenti: non tamen quidquid pertinet ad ordinem naturæ habere connexionem aliquam cum ordine gratiæ, neque è contrario, quidquid est in ordine gratiæ dependere, vel necessario supponere omne id quod pertinet ad ordinem naturæ: ergo nulla est ratio, ob quam omnia quæ pertinent ad ordinem naturæ dicantur priora in cognitione, quam ea quæ pertinent ad ordinem gratiæ, quia sensus connexione, & dependentia ipsarum rerum inter se, nullum est fundamentum huius ordinis, & idem est de ordine naturæ & gratiæ respectu vniōnis hypostaticæ. Quod exemplis etiam facile declaratur, si enim, vt Petrus iustificetur, impetrans est, quod Paulus habeat naturalem pulchritudinem, vel scientiam, cur dicimus hoc necessario debuisse ante praesciri à Deo quam illud. Et idem est de vniōne hypostaticæ, si comparetur ad res vel effectus naturales, qui ad illam omnino non pertinent. Secundo confundit Caieta, ordinem executionis cum ordine intentionis, qui sunt valde diversi: & quod est prius in uno, potest esse posterius in alio, & ideo licet in executione naturæ supponatur gratiæ, tamen in intentione non est necesse. Vnde quod Caieta, & multi alii sentiunt ante electionem ad gloriam supponi præscientiam hominis prædestinati, vt iam produci in esse naturæ, reuera non est necessarium; sicut in Christi humanitate non necesse est intelligere illam fusse ante præuisam, vt existentem in esse naturæ, quam prædestinatam ad vniōnem hypostaticam; sed potius primo & per se ordinata est ad vniōnem, & ideo producitur est ve vniōretur. Et idem videtur est in gratia & gloria animæ Christi, non enim illa anima prius viva est gloria quam vnitæ; sed potius è contrario, quia quamvis gloria pertinet ad secundum ordinem, & vno ad tertium; tamen gloria data est illi animæ propter vniōnem; & vt proprietas consequē illam. Et in electione ad gloriam, & ad merita simile videtur licet, est enim prior electio ad gloriam per modum intentionis, quamvis merita sint in executione priora.

Tertio, non distinxit Caietanus in assignando hos ordines scientiam simplicis intelligentiæ à scientia futurorum, quæ supponit voluntatem liberam Dei, quod tamen facere oportebat, quia licet respectu scientie simplicis intelligentiæ, quæ omnino necessaria est, naturæ supponatur gratiæ saltem respectu eiusdem, quia est subiectum eius; tamen respectu libere voluntatis hoc non est necessarium; potuit enim Deus priusquam rem aliquam naturalem futuram esse præscire, libere velle gratiam & gloriam producere, & propterea velle creare res secundum esse naturæ, vt in eo possit fundari esse gratia & gloria, quod Deus per se primo voluit ordinem intentionis: vel certe, quamvis Deus non velit gratiam & gloriam, nisi volendo simul personas gratiæ & gloriæ capaces, & ideo simul videatur velle ordinem naturæ propter ordinem gratiæ & gloriæ: non est tamen necesse, vt in aliquo signo intelligatur velle naturam per se & absolute, prius quam velit illum in ordinem ad gratiam & gloriam obtinendam, sed simul vult illum propter hunc finem, & licet in genere cause materialis possit dicinatura prior gratia: tamē in genere causa finalis gratia & gloria est simpliciter prior, & ideo nō oportet, vt ante voluntatem dandi gratiæ & gloriam, supponatur præscientia rei secundi esse naturæ, loquendo, vt dixi, de scientia visionis, quæ supponit voluntatem. Vnde tandem videtur lapsus

Iapetus Caietanus, volens ita condistinguere hos tres ordines, ut cadunt sub diuinam voluntatem, & præscientiam, ac si primus, scilicet ordo naturæ, quoad multis effectus non posset pendere in cognitione & præscientia à secundo, scilicet, ordine gratiæ, & vterque à tertio: quod tamen fallsum est, quia iusti ordinis sunt ita inter se connexi, vt tres naturales ordinentur, prout expebit ad effectus prædestinatio- nis gratiæ & gloriæ, & effectus gratiæ & gloriæ, ad uniuersum hypothesicam, & è contrario, vt ex hac illi orientur. Sic Beata Virgo prædestinata est ad tantâ gloriâ, quia mater Dei hominis futura erat, & ceteri omnes prædestinati sunt ad gloriâ Christi, eisq[ue] gratiæ & gloria datur propter Christum & eius merita, vi- ta etiâ hominis, sicut in se naturalis sit, interdù sit suu pernaturali modo, & supponit uniuersum hypothesicam, vt patet in his quos Christus suscitauit & hec de aliis.

Aliter, Scotus locis supra citatis distinguit hec si gna ex maiori similitudine, vel propinquitate esse. Etiam Dei cam ipsi Deo, vtrius illo principio, ordinate volens, prius vult id, quod est propinquius fini, quam ea quæ magis distant: Deus autem & eius bo- nitas, & gloria est finis operum eius, & ideo illud in- telligitur esse prius in volūtate diuina, quod est Deo ipsi propinquius atq[ue] ad ipsius gloriam magis acco- modatum. Sed hæc sententia Scotti neque sufficien- ter rem explicat, neque omnino vere, & vtrumque patebit ex dicendis.

Dicendum est ergo hunc ordinem prioris & po- sterioris considerari à nobis posse, vel intellectu diuini respectu voluntatis, vel in ipsam scientiam Dei, seu inter res ipsas scitas: vel in voluntate, seu inter rebus prout diuinæ voluntati obiciuntur. Primo ergo modo, ratio prioris & posterioris petenda est ex na- turali connectione, quæ est inter intellectum & vo- luntatem, & vtriusque actus, intellectus enim mo- uet voluntatem proponendo obiectum: & haec ratio intellegimus aliquem actum: intellectus diuini procedere actum voluntatis, quia voluntas non fer- tur nisi in re cognitam: voluntas vero est, à qua procedunt omnes actiones liberas, & ideo principium est omnium rerum creatarum, & omnium operum Dei in omni ordine naturæ & gratiæ, & uniuersi hypo- thesicam: & propterea scientia istarum rerum qua- tenus existentium vel futurarum in aliqua differen- tia temporis, intelligitur esse in Deo posterior quâ actus liberi voluntatis, & hoc modo distinguitur in Deo duplex scientia, simplicis intelligentiæ & visio- niæ, & illa antecedere dicitur voluntatem, hæc vero subsequi, quod intelligendum est respectu earum di- rerum, & obiectorum, respectu quorum habent or- dinem supra explicatum; nam si ad diuersa obiecta & disparata comparantur, nullum habent inter se ordinem, vt magis ex sequentibus constabit. Sed

his oportet aduertere, scientiam illam, quæ autoce- dit voluntatem Dei, quamquam simpliciter tantum fit de rebus possibilibus; tamen per eam cognoscere Deum, quid vnaquæque causa effectus sit, siu esse producatur; & cum his, vel illis circumstantiis ad operandum applicetur; quod non solum de causis necessario ac naturaliter operantibus, sed etiam de liberis voluntatibus verisimiliter existimo, vt in spe- ciali tractatu de hac scientia diuina demonstratum est. Ex quo vterius sit, prius ratione quam Deus ab extero aliquid extra se producere voluerit, præco- gnouisse innumerous & plane infinitos modos, qui- bus posset vniuersum condere, & homines ac Angelos creare, & ad beatitudinem consequendam ordi- nare, cum diuersissimis circumstantiis, cum his vel illis auxiliis; imponendo hac vel illa præcepta, per- mitendo has vel illas tentationes, &c. & in omni- bus cognouisse, quid euenturum esset, si hoc vel illo modo res crearentur, & disponerentur. Inter quos modos elegit hunc, quem per fidem cognoscimus executione mandasse. Ad hunc ergo modum scien- Fr. Suarez. Tom. I.

A tia hæc non solum absoluta rerum possibilium, sed etiam quasi conditionata rerum futurarum, ante- cedit voluntatem Dei, qua voluntate posita, vel præ- definita, vel permittente, seu que est effectui ac- commodata, statim posterius ratione intelligitur Deus scire omnia futura, seu ea videre vel ut abso- lute futura, vel ut suæ æternitati præsentia.

Sed occurrit hoc loco difficultas de diuina volū- tate & scientia, vt versantur circa finem, & media, vtrra sit altera prior. Et præsertim an intentio finis supponat scientiam mediorum. Et ratio dubitandi, quæ ex dictis oritur, est, quia scientia non supponit voluntati, nisi quæ ea illi proponit obiectum; sed per scientiam mediorum vt sic non opponitur obiectum intentioni finis: ergo non est, cur ad illam secundum rationem supponatur. In contrarium au- tem est, gam si quis velit finem, non præcisus medio- rum, quibus illum consecuturus est, necesse est, vix vel inefficaciter illum intendat, vel certe, vt scilicet expo- nat periculum non a sequenti finem intentum; & co- sequenter, vt talis intentio finis non sit ex se certa & infallibilis, sed potius temere seu imprudenter ha- bita aut faltem non ex perfecta & exacta prudentia. An intentio finis in Deo nonnulli Theologii haccre. Quidam enim simili scientiam pliciter negant, scientiam mediorum supponit in Deo mediorum autem intentionem finis, propter rationem priorem, supponat. Alij vero id simpliciter affirmant propter posterio- rem rationem. Vtique tamen minus distincte loquuntur, non faciunt distinguentes diuinam scientiam & voluntatem. Supponimus ergo in primis, hanc dif- ficultatem præcipue versari debere, qui per media libera comparandus est, id est, per media, quæ sint a- etus liberi alicuius voluntatis creatæ vel ab illis pœ- deant; nam de ceteris, quæ vel à solo Deo immedia- te, vel per solas naturales causas efficienda sunt, nulla est difficultas, vt ex dicendi clare constabit. Deinde oportet supponere ex dictis hic, & latius. I. p. quæst. 14. quandam esse scientiam, qua cognoscuntur media ad aliquem finem, solara ut possibilia & de se sufficientia, quæ ad scientiam simplicis intelligentiæ spectant: aliam vero esse scientiam, qua co- gnoscuntur media ut futura & non solum ut suffi- ciencia; sed etiam ut efficacia: hoc autem contingit duplicitate. Vno modo, vt illa futura tantum sub co- ditione cognoscantur, id est, quod si hoc fiat, illud sequetur, quæ ad scientiam simplicis intelligentiæ renocatur, & ab aliis media, seu conditionata appellatur: & in hac materia a deo est necessaria, vt non nulli ob illius ignoracionem, aut quia illam vel ad- mittere, vel aperte confiteri verentur, confuse valde rem hanc petractent. Alia est scientia mediorum ab- solute futuri orum, sive casu in prædefinitione diuina voluntatis, sive per modum intuitionis in præ- sentia æternitatis. Denique in voluntate distinguen- da est duplex intentio finis, alia est omni ex parte absolute & efficax, quæ Deus omnino vult, talem fi- nem re ipsa fieri, seu obtineri, quomodo vult gloriâ prædestinatus. Alia est intentio inefficax respectu fi- nis ut in re ipsa obtinendi, quæ à Theologis vocatur voluntas antecedens, quoniam Deus vult, & intē- ditionis finis supponit scientiam omnium hominum, etiam reprobatorum.

Hic ergo positus dicendum in genere est, omne in intentionem finis supponere aliquam scientiam me- diorum, non tamen quamcumque, sed sibi proportionatam. Priorem generalem partem probat ratio dubitandi posteriori loco facta. Posteriorem vero partem seu exceptionem probat altera ratio priori loco posita; & vtrique sigillatim declaratur. Nam in primis intentio inefficax seu voluntas antecedens fi- nis supponit scientiam mediorum, saltem ut possi- bilium, seu sufficientium; quia Deum hoc modo ve- lle aliquem finem nihil aliud est, quam velle, vt quâ- tum est ex parte sua, talis finis obtineatur seu execu- tioni mandetur: ergo non potest Deus habere huius-

modi intentionem, nisi praesciat, posse adhibere sufficiens media, per quæ possit talis finis obtinere, & ex parte sua paratus sit ad talia media adhibenda ex vi illius intentionis: supponit ergo sine dubio hæc voluntas huiusmodi scientiam, non supponit autem scientiam alicuius modij ut futuri, quia cum ille finis non intendatur ut efficaciter in re ipsa ponendus, necesse non est, ut præcognoscantur media, efficacia, seu futura, quia haec non sunt necessario adhibenda ex vi talis intentionis: ergo non est, cur ante illam talis scientia mediiorum prequiratur. At vero intentione efficacis finis supponit necessario in Deo scientiam mediiorum efficacium & futurum saltem conditionata, quia ex vi talis intentionis infallibiliter applicanda sunt talia media: hoc autem fieri non posset, nisi eorum scientia presupponeretur, ergo, &c. Probatur minor, quia Deus non potest applicare talia media, nisi ex praescientia eorum, operatur n. per intellectum & voluntatem, & cum certitudine prouidentie: hæc autem praescientia non sequitur ex voluntate finis, quia ab illa nullo modo penderet. Imo talis intentione finis libera omnino est: hæc autem scientia est naturals supposita veritate obiecti: unde ex hac parte hæc est secundum rationem prior, & præterea, quia, nisi hæc scientia presupponeretur, non esset certa in infallibili efficacia talis intentionis sua. Hoc autem in particulari melius declaratur: nam electio, v.g. Petri ad gloriam supponit, Deum præsciuisse media, quibus ipse valet, eum infallibiliter ad gloriam perducere: nimis ita voluntate eius mouendo ac regendo, ut sine periculo finalis lapsus ad gloriam transmittatur. Unde si media per qua Petrus consecuturus est gloriam, liberè ab eo sunt executioni mandanda, necessarium cōsequenter fuit, ut Deus præsciret illa media, non tantum ut possibilia, sed etiā ut futura, seu ut infallibiliter ab ipso Petro volenda, si Deus hoc vel illud, circa ipsum operetur, quia, nisi hoc modo essent præscita, non essent infallibilia, neque consentanea efficaci intentioni finis. Ex qua efficacia sumēda est tota ratio ac necessitas huius præscientiae. Quia absolutū Dei, propositum tale est, ut eo posito, necessarium omnino sit fieri, q[uod] vult, ita ut per nullā potentiam posse impediari, vel frustrari, ergo necessere est, ut Deus vel per hanc voluntatem & propositum suum immediate exequatur, quod intendit, & tunc non indiget aliis mediis, vel, si per alia media eam voluntatem executurus est, necesse est, ut illa habeat ita subiecta & subordinata sua potentia ac motioni, ut infallibiliter faciant, q[uod] ipse vult fieri: alioquin non erit effectus infallibilis ex vi prioris intentionis, talis autem subordinatio intellegi non potest sine prædicta scientia, cum Deus non operetur, nisi per scientiam & voluntatem. Et confirmatur, quia nisi intelligatur Deus ita præscius mediiorum ante hanc intentionem, talis cōcipiens est tanquam intendens prius finem, & postea cogitans de mediis & illa inquirens, hoc autem inveniuit imperfectionem repugnante Deo, quia talis modus volendi & intendendi finem, est valde p[ro]cep[ta] & imprudentis: unde etiam homo qui cordatus est in volendo, priusquam definita voluntate statuat aliquem finem consequi, cogitat de mediis, quibus potest talen finem copiarare, iuxta illud quod Luc. 14. Christus Dominus dixit: *Quis ex vobis volens turrim adficare, non prius sedens computat sumptus, quine necessarij sunt, &c.* Est autem differentia inter nos & Deum, quoad hoc, quia nostra voluntas, quamvis sit omnino absoluta & definita ex parte nostra, tamen in effectu prestante, seu consequendo non habet infallibilem efficaciam, neque hoc est debitus perfectionis eius: & ideo ut intra suum ordinem prudenter intendat aliquem finem, non est necesse, ut prius homo sic certus de futuro euentu mediiorum, oportet tamen, ut saltem, habeat probabile iudicium, ex quo concipiatur humanam spem consequendi finem per talia media, alioquin temere & imprudenter intenderet. Secus vero est in Deo propter infallibilem efficaciam vo-

luntatis eius, ad quam necessarium est, ut non ex probabilite, sed ex certa scientia, ab intentione finis ad mediiorum executionem procedat: hec ergo scientia tanquam omnino naturalis Deo ac necessaria præsupposito obiecto, supponenda necessario est in Deo ante efficacem voluntatem, seu intentionem finis.

Atque ita solvitur facile prima ratio dubitandi proposita, nam, licet per hanc scientiam mediiorum formaliter ac præcise sumptum non proponatur obiectum intentionis finis quantum ad rem illam, quæ ut finis cognoscitur & proponitur, deseruit tamen hæc scientia, ut consecutio talis finis proponatur ut possibilis, vel etiam ut certo futura, si haec vel illa media adhibeantur, intentione autem voluntatis fertur in finem ut consequendum, seu in consecutionem eius, ut in re ponatur: & ideo ad talem intentionem finis, talis mediiorum præscientia necessaria est. Vnde etiam sit, quod voluntas mediiorum, virtualiter saltem includatur in intentione finis; & ex hac etiam parte prærequiritur scientia mediiorum, ne intentione in efficacia sit, aut impediti possit. Ultimum addendum est, absolutam scientiam mediiorum ut futurorum non præsupponi in Deo ordine rationis, sed subsequi potius ad efficacem intentionem finis. Probatur, quia in primo talis scientia non est necessaria ad intentionem finis, sufficit enim alia, quæ a nobis explicata est, non est ergo cur præsupponatur. Deinde, quod talia media sint absolute futura pendet ex diuina voluntate: ergo talis præscientia supponit voluntatem ipsorum mediiorum, & voluntas mediiorum supponit voluntatem finis; ergo de primo ad ultimum, scientia absolute futurorum mediiorum subsequitur potius, quam antecedat voluntatem finis.

Ex quo obiter colligitur, medium præcognitum, non posse esse rationem intendendi finem: nam, si præcognoscatur ut absolute futurum, potius intentionis finis est ratio huius præscientie, si vero præcognoscatur ut futurum, tantum scientia conditionata, licet haec præsupponatur ad intentionem finis, non tamen ut proponens voluntati rationem tendendi in finem, sed ut proponens conditionem necessariam, sine qua non posset efficaciter intendere finem, ut in electione prædestinatorum ad gloriam ut ad coronam & brauium, quis supponatur conditionata scientia meritorum est, q[uod] illi habebunt merita si Deus eos moueat, &c. tamen illa merita non sunt ratio eligendi prædestinatos, sed conditio necessario præconoscenda illo modo, ut voluntas diuina possit eos efficaciter eligere. Et in illo exemplo Evangelico, non ideo aliquis turram ædificat, q[uod] habeat sufficiens sumptus, ad ædificandam illam: non est n. hæc ratio intendendi talē finē, sed habitatio, aut defensio ab hostiis, vel securitas, aliquidve simile, est tamen præscientia sumptū, conditio necessaria ad eā intentionē, ne temere habeatur, effectusq[ue] priuari possit. Et ratio generalis est, quia finis non penderet à mediis, ut à ratione propter q[uod] amat, sed potius è contrario: penderet tamen ab illis quoad executionem, quia dependentia reducitur ad genus causæ efficientis; & ideo dicta præscientia mediiorum supponitur ut conditione necessaria ad efficaciter intendendum finem. Hic igitur est ordo rationis, qui inter diuinam voluntatem & intellectum à nobis potest excogitari.

Secundo in rebus ipsis, quæ sub scientiam vel voluntatem diuinam cadunt intelligimus ordinem prioris & posterioris, qui non potest fundari in ipsa scientia, vel voluntate secundum se, quia illa in se omnino una est, & simplicissima, & veluti generáliter indifferens ad omnia: debet ergo fundari in ipsis rebus, quæ scientia vel voluntati obiciuntur, prout inter se habent aliquam dependentiam, vel connexiōnem. Sed hoc alter intelligendum est in scientia simplicis intelligentie, alter in voluntate: in scientia enim simplicis intelligentie, quia illa est omnino necessaria, & quasi accommodata ipsis rebus, quæ

Soluitur ratiō
non dubitan-
di.

ita intelliguntur, prout in se sunt, vel esse possunt; eto A -
tus ordo prioris & posterioris inter res scitas sume-
dus est ex intrinseca & connaturali connexione, vel
dependentia ipsarum rerum inter se: qualis est, v. g.
inter essentiam & passiones, inter subiectum & acci-
dens, & sic de aliis. Quocirca in hac scientia illud in-
telligitur esse prius, à quo aliud pendet, illud vero
posterior quod pendet ab alio, quz autem connexa
inter se non sunt, non est unum alio prius vel po-
sterius. At vero in voluntate, quz libera est, si abso-
lute & simpleiter loquuntur, non potest sumi hic
ordo prioris & posterioris ex solis rebus ipsis, prout
habent inter se intrinsecam & connaturalem habi-
tudinem, neq; proutvna est nobilior alia: quia liberū
est voluntari diuinae velle effectum minus nobilem
excellenter prætermisso, sæpe etiam per volunta-
tem liberam unum effectum ordinat ad alium, qui
inter se nullam habitudinem, aut ordinem postula-
bant, quz omnia videntur per se manifesta. Sumen-
dus ergo ex hie ordo ex habitudine, quam inter se
habent diuini effectus in ordine diuinam voluntate
ordinantem unum ad aliud, & voluntem unum
propter aliud, vel, vt proprie loquuntur, volentem
vnum fit propter aliud. Et iuxta hæc, illud intel-
ligitur esse prius in voluntate diuina, quod est tan-
quam ratio & finis alterius: illud vero posterius quod
est propter aliud, licet in re ipsa prius intelligamus.

Et hinc inseritur primo, licet, vt dixi, abso- &
simpliciter ordo rerum, prout cadunt in diuinam
voluntatem, non sit sumendum ex rebus ipsis secun-
dum se, sed prout voluntati obiciuntur, tamen sup-
posita in Deo aliqua voluntate per modum intenti-
onis hinc recte ac consequenter intelligi aliquid pri-
us cadere in voluntatem diuinam, quam aliud, si ita
fuerit essentialiter subordinata, vt viuum ab alio pen-
deat: seu si vnum per se sic propinquius fini, quem
proxime attingit, & aliud non nisi remote, & media
te altero: vt supponitur in Deo electione predefiniri,
consequenter intelligitur Deus velle iustificationem,
& vocationem eius: sed quia hæc media ita inter se
sunt subordinata, vt vocatio proxime ordinetur ad
iustificationem, iustificatio vero ad gloriam, inde
intelligimus, prius Deum voluisse hunc iustificare,
quam vocare. Et hoc sensu est verum illud princi-
pium, quo Scotus vultur in hac materia: ordinate
volens prius vult id, quod est fini propinquius. Du-
pliciter enim potest dici aliquid propinquius fini
quam aliud, uno modo quia sunt media per se sub-
ordinata, vt explicatum est, & hoc modo est verissi-
mum principiū, quia proximum medium compa-
ratur ad remotum per modum finis & ideo intel-
ligitur prius cadere in voluntatem, alio modo dici
potest aliquid propinquius fini, quia est illius similius,
vel quia videtur melius, vel accommodatus ad ta-
lem finem, & hoc sensu vultur Scotus illo principio:
sed in eo neq; necessarium esse, nec semper verius.
Primum patet quia non est necesse, vt Deus velit id,
quod est fibi similius, vel propinquius, ergo multo
minus necessarium est, vt illud prius velit, quia po-
tius supra ostendimus, nō est necesse, vt Deus sem-
per eligat id, quod in se videtur vtilius & conuenientius.
Secundum probatur, quia alias quo aliquis esset
maior in gloria & beatior, eo intelligeretur fuisse
prior in electione diuina, quia est Deo propinquior
& similius, hoc autem falsum est, sicut licet cœlū sit
nobilior terra, non est necesse intelligere, Deū prius
voluisse creare cœlum quam terram, aut leonem
quam equum; si fortasse leo nobilior est: quia ordo
obiectū, vel medianorum in ordine ad voluntatem
eligentis, vel amantis, non attenditur iuxta mensurā
perfectionis eorum, nec iuxta similitudinem, vel
propinquitatem, quam habent in esse rei (vt ita di-
cam) cum fine, sed ex dependentia, vel connexione,
quam habent in se in ordine ad voluntatem a-
mantis, vel eligentis. Nam si hanc non habeant, alia

propinquitas in perfectione est accidentaria respe-
ctu huic ordinis prioris & posterioris, quia potest
voluntas libera omnino simul diligere id quod magis
vel minus perfectum est: & similiter potest eli-
gere medium, quod in re ipsa est minus vtile, vel mi-
nus coniunctum fini, quia mensura electionis nō est
finis, secundum quod in se est magis vel minus con-
iunctus cum hoc, vel illo medio: sed prout intentus
est ab operante, fieri autem potest, vt operans pro sua
libertate tali modo intendat finem, vt ad illum con-
sequendum non indigeat optimo medio, seu pro-
pinguiori ad finem: & tunc non est necesse, vt ex vi-
tali intentione illud eligat: ideo ip; pro libertate sua
potest eligere medium minus accommodatum, quia
illud sufficiens est ad impletandam voluntatem suam.
Quapropter ad assignanda huiusmodi signa prioris
& posterioris in voluntate diuina, oportet considerare,
qua sunt finis, & media, non solum iuxta
proportionem, vel similitudinem, quam à parte rei
habent, sed multo magis in ordine ad eligentem.

Sed hic occurrit triplex difficultas. Prima est Dub. pri-
quomodo possint res in diuina voluntate habere a-
mum. Ham habitudinem finis & mediorū, quam ex natura
sua habeant, quod in doctrina a nobis tradita plane
supponitur: est autem difficultatis ratio; nā, quando
Deus dicitur velle aliquod mediū propter aliquā finē
extrinsecum; ad quem illa res, quæ est mediū,
natura sua non tendit, sed ordinatur tantum per ex-
trinsecam intentionem agentis; tūc (inquam) vellere
dia quomodo imprimit in illa realiquid, quo inclinetur, seu te-
tur à Deo in ordinem
in extrinsecis finibus.

C Res seu me-
diū, id est ordinatur tantum per ex-
trinsecam intentionem agentis; tūc (inquam) vellere
dia quomodo imprimit in illa realiquid, quo inclinetur, seu te-
tur à Deo in ordinem
in extrinsecis finibus.

quid sit illud, quod tali rei intrinsecè additur, eo
quod ordinatur in extrinsecum finem. Quod si ali-
quando id reperitur, iam res illa, vt sic affecta, nō or-
dinatur in finem extrinsecum, sed intrinsecum &
connaturale, vt, v. g. homo ordinatur ad beatitudinem supernaturalem vt ad finem, media grata, &
charitate, quibus illæ finis intrinsecut, & connaturalit
est, quamvis respectu hominis dici potest extrin-
secus, seu additus ex intentione extrinseci agentis. Si
vero dicatur secundum, scilicet Deum ordine me-
diū in finem extrinsecū, nihil nouum intrinsecum
imprimito ipsi medio, id etiā est difficile ad intel-
ligendū: quia hæc ordinatur mediū in fine, nihil ad-
dit ipsi Deo, vt supponimus iuxta veriorem & fere
certā opinionem, ḡ actus liberis nihil reale addūt vo-
luntati diuina: ergo, si nihil etiam addit ipsi medio,
nō est vnde sumatur illa denominatio, qua talis res,
qua est mediū, dicitur ordinata in tale finem. Quod
aliter in hūc modū explicō, nam hæc denominatio,
vel est intrinseca, vel est extrinseca, extrinseca esse
non potest, cum neq; ab intrinseco manet, nec sit ei
connaturalis, neq; proueniat ab aliquo intrinseco si
peraddito vt supponitur. Quod autem neq; extrin-
seca esse posſit, probatur quia nulla est forma, vel a-
ctus extrinsecus à quo sumi posſit: nam, vel illa for-
ma est extra Deum; & hoc nō, vt est per se notū, quia
hic solum agimus de medijs vt à Deo in finem aliquem
ordinatur: neq; etiā potest esse in Deo, quia in eo rea-
liter nihil est, nisi actus voluntatis, à quo, vt realiter
in Deo existit, nō potest hæc denominatio sumi, quia
vt dictum est, talis actus ex eo, q; terminetur ad tale
objecū, nihil realiter additur, à quo posſit hæc deno-
minatio sumi. Vnde hoc ipsū aliter confirmatur & de-
claratur, quia omnis noua & realis denominatio ne-
cessario supponit aliq; realem additionem, vel mu-
tationē vnde sumatur, quia intelligi nō potest quod,
eisdem rebus eodem modo se habentibus, aliqua de-
nominatione realis in eis reperiatur: sed hanc rem or-
dinari à Deo in talem finem extrinsecum est denomi-
natione realis, non intrinseca & connaturalis tali rei,
sed superaddita: ergo necessario debet oriri, aut
ex mutatione facta in ipsa re, aut ex additione facta
ipsi Deo: sed hæc additione secluditur, vt supponimus

mutatio etiam in re nō sit, quia nihil ponitur in trin-
fūcum in ipsa, nullo ergo modo intelligi potest talis
ordinatio. Et confirmatur, nam hanc ratione non in-
telligitur Deus velle aliquid liberè, nisi dando ali-
quod esse vel mutationem aliquam efficiendo in
objeto volito, quia cum non velit per additionem
vel mutationem, quæ in ipso Deo fiat, non potest di-
ci volens, nisi ob mutationem vel additionem; quæ
in objeto faciat, ergo similiter, &c.

Responso.

Respondetur, difficultatem hanc ex professio tra-
ctandam esse i. p. q. 19. multum enim pendet ex illa
difficilis questione, quid addant actus liberi diuinæ
voluntati. Nunc breviter dicitur, negari nullo mo-
do posse, quin si p. v. Deus, vnam rem proprie
aliquem finem sibi extrinsecum, ad quam natura sua
non ordinatur, quamvis enim hoc ab aliquibus obscu-
rum videatur propter difficultatem tactam, & ideo
aliter loqui videantur, mihi tamen, res ut dixi, in-
dubitate videatur, si recte expendatur. Ut ergo de-
claretur, in primis statuendum est, nullum medium
ordinari à Deo ad aliquem finem, quin sit accom-
modatum & veile ad illum consequendum, hos e-
nī in omni electione, seu voluntate prudenti ne-
cessarium est, & in hoc summam perfectionem ha-
bet voluntas diuina. Rursus h. c. proprio, seu vti-
litas medij ad finem, necesse est, ut conueniat medio
secundum se, seu quod in eo supponatur obiectum, (vt sic dicam) seu in potentia ad electionem seu vo-
luntatem, per quam in talem finem ordinatur. Pa-
ret, quia electio non dat medio vtilitatem, ergo sup-
ponit illam. Antecedens probatur, quia medium nō
ideo est vtile, quia eligitur, sed potius ideo eligitur,
quia est vtile: ergo ante electionem supponitur vtile
& proportionatum.

Obiectio.

Dices, hoc esse verum in voluntate creata, non
autem in diuina, tum quia voluntas diuina est es-
cax fui obiectum, quod non habet creata. Vnde Deus
extra se non vult aliquid, quia est bonum, sed potius
volendo illud, facit ut sit bonum, tum etiam, quia
se p. Deus eligit medium ad finem ex se prorsus im-
proportionatum, quale fuit inungere luto oculos
cacciati ad visum illi praestandum, & eligendo illud
fecit illud proportionatum, & vtile ad illum finem.

Responso.

Ad priorem partem respondetur, illud esse verū
de obiecto diuina voluntatis prout actuauerit existē-
te, si enim accipit bonitatem vel vtilitatem à diu-
na voluntate quoad actualem existentiam nihilo
minus tamē bonum illud seu medium secundum
se, seu in esse essentiæ consideratum, & obiectum
præcognitionis ac voluntatis propositum, necessario
supponitur ut ex se aptum in potentia ad talem fi-
nem, & hoc modo nos loquimur. Ut v. g. statisfactio
vel meritum Christi, quamvis nunquam existeret,
nec Deus veller illud fieri, ex se, seu in esse possibili
seu essentiæ consideratum, haber proportionem; va-
lorem, & maximam vtilitatem ad finem redimendi
homines à peccato. Et hoc modo dicimus, ad elec-
tionem seu voluntatem talis medij (& simile est in re-
liquis) supponi proportionem seu vtilitatem ad ta-
lem finem etiam in ordine ad diuinam voluntatem
secundum se in potentia, quantum secundū actua-
lē existentiam procedat ab ipsa voluntate.

Ad posteriorem partem dici posset, in illo exem-
plo & similibus, illud non fuisse medium ad effici-
endum vel consequendum illum finem, sed ad signifi-
candum aliquid, vel certe ad hoc ut miraculum no-
trum accidentius esset, dum apertius constaret, fa-
ctum esse ab eo vlo medio naturali, immo cum ma-
iori subiecti repugnantia perfectum esse. Sicut,
quando Elias, antequam ignem de cœlo peteret, qui
sacrificium consumaret, magnam aquæ copiam su-
per sacrificium sudit, non est vsus illo medio ad co-
sumendum sacrificium, sed ad hoc solum ut diu-
na operatio notior fieret, ad hunc autem finem ta-
le medium ex se haber proportionem & vtilitatem.

A. Addo vero vterius, interdum Deum ut huiusmo-
di medijs, quæ ex se non solum videntur carere pro-
portionem, sed etiam esse potius impedimenta, & si-
ni contraria, ipsum vero Deum virtute sua vt eiis,
ut instrumentis, atque adeo ut medijs instrumenta-
rijs ad finem suum consequendum. Tunc vero
dicendum est, in huiusmodi medijs supponi altem
obedientiam potentiam, vel passuum vel asti-
uam (de qua infra quæstione 13. longius sermo no-
bis futurus est) & ratione huius potentiz habent ex
se, seu ut supponitur voluntati diuinæ, vtilitatē seu
proportionē obedientiam in ordine ad tale finem,
ratione cuius apta sunt eligi vel amari propter illū.

Hinc vero (quod ad rem, de qua agimus, maxime
spectat) intelligitur, hanc vtilitatem vel proportio-
nem, quam in medio supponi dicimus, etiam respe-
ctu diuinæ voluntatis, non necessario considerare, in
aliqua reali habitudine, quam ex se habet tale me-
dium ad talem finem; nec in naturali inclinatione
ad illum, seu interdum esse positam in aliqua capa-
citate vel potentia obedientiali, vel in aliqua pro-
prietate, ratione cuius potest talis res commode ad
talem finem ordinari, ut v. g. aurum vel argentum
est ex se aptum, ut sumatur ut instrumentum ad co-
mutationes humanas, & in preium seu pecuniam
configetur, quæ proprie in aliquibus proprietatis
naturalibus eius, fundamentum habet, quamvis non ponat in eo aliquam habitudinem, vel inclina-
tionem extrinsecam ad talem finem. Idem videre
licet in aquæ ablutione respectu huius finis. Ratio
autem non est alia, quia hoc est sufficiens funda-
mentum ex parte obiectū, ut voluntas libera tali re vta-
tur in ordine ad talem finem.

Atq. hinc tandem conccluditur quod intendimus,
sæpe rem vnam ordinari per diuinam voluntatem
ad finem sibi extrinsecum, etiam si in ea nulla fiat
mutation, sed ordinatio sit prorsus extrinseca. Hoc
probatur primo manifestis exemplis, nam ordina-
uit Deus incarnationem, vel passionem Christi ad
redemptionem nostram, qui finis omnino extrin-
secus erat incarnationis, que tamē in se eadem omni-
no est, quæ esse posset sine ordinatione ad talem fi-
nem. Dices, aliquid peculiare additum esse incarna-
tioni ex vi illius finis, scilicet, modus in carné pa-
ibili. Sed hoc nihil refert, quia non solum ille mo-
dus, sed ipse in incarnatione ordinata est ad talem fi-
nem: immo illemodus, & ipsa Christi passio potu-
it ordinari aut permitti à Deo sine tali fine propter a-
lias causas, ita ut omnia, quæ in Christi passione co-
tigerunt, eadem omnino ferent, solumq. deseller or-
dinatio ad talem finem. Dices, semper in re ipsa seu
ipsi medio aliquid peculiare addi ex vitalis intentio-
nis & ordinationis ad talem finem, ut in p̄dicto
exemplo additum est, quod Christus ipse obtulerit
passionem suam propter redemptionem nostram;
quod non potuit ori in se ex eo, quod Deus ordi-
naret passionem eius in illum finem: & ita semper sal-
uari potest, quod ordinatio diuina vniuersitati ad ex-
trinsecū finem cauet in re aliquid speciale, quod nō
posset, nisi ex illo fine oriri. Sed quidquid sit de illo
peculiaris exemplo, an, scilicet, verū sit, non potuisse
Christum in voluntate humana habere illū actum
referendi passionem suā in nostrā salutem, nisi diu-
na voluntas, eadem passionem in eūdem finem pre-
ordinasse: nō fortasse potuit de potentia absoluta a-
liter contingere, ut pacebit ex infra dicendis de hu-
mana Christi voluntate: quidquid (inquam) de hoc
sit, nō obstat, quæ minus ipsa Christi passio extrinse-
cus sit relata in finem redemptionis per diuinam vo-
luntatem priusquam per humanā: illa ergo relatio est
prorsus extrinseca sine vla mutatione, quæ in ipso
medio sit: immo illa alia relatio, quæ per specialem
actum voluntatis humanæ Christi facta est, sicut qua-
si nouum medium ex eodem fine redemptionis ac
diuina voluntate præ ordinatum.

Addit.

*Variorum exemplarum
pius declaratur.*

Addere etiam possumus alia exempla, in quibus ex parte causa secundæ nihil peculiare sit, quo medium ordinetur ad finem à Deo intentum, sed solum diuina ordinatio seu intentio intercedat, sine qua posset fieri totum id, quod in re sit, propter alium finem, vt. v.g. cum Deus permittit peccatum in prædestinato, vt sit ei occasio maioris boni, illa permisio, seu carentia auxilij efficacis est medium ad salutem prædestinati, ad quem finem à nullo alio, nisi à Deo ordinatur, & tamen eadem omnino permisio esse posset sine tali fine. Similiter permisit Deus venditionē Iosephi factam Aegyptiis à fratribus eius ex intentione exaltandi Iosephum, & per eum saluandis multos populos vt dicitur Genes. 50. & ex intentione triā repræsentandi in ipso venditionem Christi: ad quos fines fuit medium ordinatum tam permisio, quam etiam ipsa venditio, quoad actionem physicā & materialem, & tamen nullus ordinavit illū actum in talem finem, nisi Deus sua voluntate, nihilque in re ipsa fuit in tali actu, quod nō posset esse sine ordinatione ad talē finem, aliaq; exempla infinita ex diuina Scriptura peti possunt, ex quibus certissime constat, posse res ex voluntate diuina habere rationem seu habitudinem medijs & finis, quam ex natura sua non habent, absq; eo quod, vel rei, quæ vt medium assumitur, aliquid in re addatur ex eo quod sit propter talem finem, neq; etiam finis alter in re sit, eo quod per illud remedium comparetur, cum possit per aliud medium idemmet finis obtineri.

Ratione præterea declaratur hæc veritas primū à posteriori, quia voluntas humana potest hoc modo operari, & referre media ad finē: ergo multo magis hoc potest voluntas diuina: antecedens cōstat, quia cädem actione dandi aliquid potest voluntas humana velle, & imperare ex intentione huius vel illius finis, absq; eo quod ad hanc illa alia sit, vel aliter fiat in re ac physice, sed solum moraliter per denominationem ab actu voluntatis, cōsequenter autē probatur quia hoc pertinet ad perfectionem diuinæ voluntatis, vt eminentiōri modo possit quidquid voluntas humana potest, quod imperfectionem nō includat. Dices, hoc contingere in humana voluntate, quia cōsideris diuersos actus, quibus exteriore actione potest in diuersos fines referre, & ita ab eis potest denominari exterior actus ordinatus in hunc vel illum finem, quod in voluntate diuina nō habet locum. Respondetur, in hoc confitente eminentiam diuinæ voluntatis, vt fine his imperfectionibus possit, quicquid creata voluntas recte operans cum illis potest. Unde potest etiam ratio à priori, nō voluntas diuina, eo quod & est summe libera & summus ac purissimus actus, summamq; habet perfectionem tā in potestate & libertate volēdi, quam in modo, simili potest & velle libere obiecta creata, & tamen illa velle absq; vila mutatione, seu reali additione illi facta, ergo ex eadē summa perfectione, potestate & libertate potest Deus velle hoc medium propter hunc vel illū finem extrinsecū pro suo arbitrio, & fine vila mutatione, vel reali additione, quæ in ipso Deo fiat, quia hæc repugnare perfectionem eius. Neq; etiam est necesse, vt aliquid speciale addatur ipsi rei, quæ est medium præter ipsum esse eius, quia hoc non requiri ex vi solius ordinatio in extrinsecum finem, neq; ad illam aliquid semper conductit.

Ad difficultatem ergo in principio positam respondetur, eandem fieri posse in omni actu libero voluntatis Dei, nā ab huiusmodi determinatione libera denominatur Deus volēs, hæc autem denominatio nec sumitur ab aliquare, quæ addatur ipsi Deo neq; etiam sumitur ex mutatione, quæ in obiecto sit at ex efficacia diuinæ voluntatis, tum quia hæc denominatio volentis, cum sit perfecta & vitalis, non potest cōcipi aut intelligi, quod sit omnino extrinsecus, tū etiā quia non ideo Deus vult creaturam, quia in illa facit mutationē, seu quia illa aliter se haberet ex ef-

ficacia diuina, sed potius è contratio, quia Deus vult creature, ideo illi dat esse, seu illam transmutat, nam operatur omnia secundum consilium voluntatis suū: vnde vere ac proprie ex amore libero creaturā illas producit, iuxta illud, Sic Deus dilexit mundum. vt Filiū suū unigenitum dare: nō ergo denominatur Deus amas libere creaturas ab intrinseca mutatione in creaturis facta, sed ab intrinseco amore, qui re vera in ipso Deo est. Tum deniq; quia multæ voluntates Dei liberae intelliguntur, quæ per seipſas nō faciunt mutationem in creaturis: huiusmodi est dilectio prædestinatōrū, per quā infallibiliter destinantur ad vitam eternam, nam per eam vs sic nō fit mutatione in prædestinatis, sed ex vi illius Deus habet voluntatē circa media & effectus prædestinationis, per quam facit mutationes in electis ad finem illum cōsequendū necessarias. Similiter voluntas, qua Deus voluit homines redimere, quatenus ratione distincta est à voluntate Incarnationis, nō facit mutationem in creaturis, sed solum est propositum quoddā efficax in Deo, ad quod cōsequitur voluntas mediocris, quibus executioni mandatur illud prius propositum. Imo inulta veriore sententiā non est diuina voluntas, quæ immediate facit mutationes in creaturis, sed per voluntatem applicatur diuina potētia executiva, à qua immediate profluunt creaturæ & mutationes earum. Prius ergo secundum rationem, quam ab executiva potentia Dei manet aliquid in creatura vult Deus applicare suam potentiam ad id efficiendum: atq; ita ante omnem creaturæ mutationem intelligitur Deus velle aliquid, sic ergo in praesenti potest Deus velle aliquid propter aliquem finē extrinsecum, etiā si in revoluta nihil amplius efficiat, quam si propter alium finē, vel etiam fine vilo fine extrinsecō, sed propter seipsum tantum illā velle. Quomodo autem hæc denominatio volendi libere intelligi possit in Deo, absq; reali additione intrinseca alicuius perfectionis liberæ, cum tamen non sit prorsus extrinsecus, vnum est ex diuinis mysteriis, quod humana ratione nec comprehendit, nec declarari posse existimat. Sed non propterea tribuendum est Deo aliquid, quod sine imperfectione intelligi nō potest, quale est, quod aut non sit volens creaturam per intrinsecū actum suū, aut, quod sit volens per aliquid reale, ita adiunctū voluntati suā ab æterno, quod simpliciter posset non esse. Sed fatendum est, tam esse eminentem & perfectū, simplicissimū illū actum voluntatis, quo Deus se necessario amat, vt per illum omnino realiter immutatū, vel auctum possit velle vel nolle creaturas. Ex quo resultat, nostro modo intelligendi, terminatio talis actus ad tale obiectum creaturæ per respectum rationis, qui nō fundatur in mutatione creaturæ, sed potius est, quasi prima radix & origo ex parte Dei mutationis eius.

Hoc autem supposito, ad difficultatem in principio tactā respondendum est, rem à Deo voluntā propter extrinsecū finem denominari ordinatā ad eam finem, non semper ab aliqua re, quæ intrinsecū ei adiatur, sed ab actu voluntatis diuinæ qui ad illam terminatur ratione talis finis. Neque ad hoc necesse est intelligere in Deo mutationem, vel additionem realē, sed solum respectū rationis propter summam eminentiam & simplicitatem voluntatis eius, vt dictū est,

Secunda difficultas circa eandem doctrinam est, quomodo in voluntate diuina possit aliquid esse prius ordine intentionis, & nō executionis, aut cōverso. Etrato difficultatis est, quia hæc voluntates non videntur in Deo distinguiri, etiam secundum rationem. Probatur, quia voluntas Dei absoluta est efficax, eorum quæ vult, ergo si Deus habet intentionem illius finis: ergo est sufficiens ad exequendum illis, quam illum: ergo est etiam voluntas executiva: ergo non distinctionis in Deo illæ voluntates. Et confirmatur, quia respectu mediorum non distinguuntur in diuina voluntate.

*Quælibet
denominatio
in qua De-
us dicitur
volens, sive
vult.*

na voluntate electio ab vsu: ergo nec respectu finis A
distinguitur intentio ab executione, quatenus est à
diuina voluntate, est enim eadem proportio & ratio
scilicet, quia Deus eadem determinatione voluntatis
sua, qua eligit aliquid medium, exequitur illud.

Responso.

Respondetur nihilominus doctrinam propositam
sumptam esse ex communi modo sentiendi & lo-
quendi Theologorum, qui tractantes specialiter de
nomini predestinatione & electione dicunt, Deum
prius secundum rationem eligere seu diligere prede-
stinatum, quam predestinet seu ordinet media, per
quæ salutem est consecuturus. Cuius rationem red-
dens D. Thom. i. p. quæst. 23. art. 4. ait, eam esse, quia
voluntas finis prior est, quam ordinatio medium
per quæ finis est consequendus, constat autem exe-
cutione finis esse posteriori ordinacione medio-
rum, nam per ipsa media fit: ergo supponit illa do-
ctrina intentionem finis in Deo esse priorem ipsa exe-
cutione. Vnde iidem Theologi docent, hanc dilectio-
nem predestinati, que per modum intentionis,
non esse ex meritis eius quamvis glorificatio si ex
meritis, quæ glorificatio est executionis prioris intentionis,
& ex parte Dei includit etiam voluntatem, ut
conferent gloriam, & vt exequenter id: quod per
priorem dilectionem intentum ac predestinationem er-
rat. Nec solum circa ultimum effectum predestina-
tionis, sed etiam circa intermedios haec distinguunt pos-
sunt, quatenus in eius ratio finis proximi respectu ali-
cuius medi reperitur. Sic enim Deus prius secundum
rationem vult hunc hominem peccatorem hic & nunc
iustificare, & propterea consequenter vult, ut hic &
nunc contritionem habeat. & ob hanc intentionem
præbet illi vocationem, quam scit futuram efficacem
seu infallibilem, quæ propterea Augustinus usque ap-
pellat vocationem secundum propositum gratiae Dei,
quia, scilicet, procedit ex intentione efficacis insti-
tandi talen hominem. Præcedit ergo secundum in-
tentionem haec intentio, postea vero subsequitur vo-
luntas exequens, qua Deus præbet in exercicio con-
cursum actualem ad contritionem habendam, vel
ad infundendam iustitiam. Quid autem in his ex-
emplis declaratur est, in aliis Dei voluntatibus, & effecti-
bus simil modo & ex eadē causa & radice reperitur.

Ratio autem à priori est, quam significauit D. Thomas, quia Deus propriissime & profectissime o-
peratur propter finem, seclusa imperfectione, quæ
in hoc genere operandi seu causalitatibus in nobis re-
peritur, quando enim voluntas nostra propter finem
operatur, illud imperfectionis est, quod actus ipse D
volendi realiter à voluntate procedat, & vnuus actus
ab alio, scilicet, electio ab intentione, quando distin-
cte sunt: tamen ex parte obiecti, quod finis sit ratio
volendi media, ad perfectionem spectat, quia opera-
ri ex proprio, & ex cognitione finis ad perfectionem
simpliciter spectat; vt constat ex i. 2. q. 1. art. 1.
Hoc ergo modo conuenit Deo operari propter fi-
nem, & ita de ipso Scriptura loquitur, Vniuersa pro-
pter semetipsum operatus est Dominus & propter nimiam
charitatem suam, quæ duxit nos Deus, Filium suum misit.
Ephes. secundo. Ergo quamus Deus unico & sim-
plicissimo a te intendat finem, & velit media usque
ad ipsam finis consequentem, quod non pluribus
actibus facimus, nihilominus sicut in nobis secun-
dum rem distinguitur ordo intentionis ab ordine
executionis, ita in Deo distinguedi sunt secundum
virtutem seu rationem.

Confirmatur ac declaratur primo, quia Deus ita
vult unum propter aliud, vt ordinet vnum in aliud
vt in fine, vt recte docuit D. Tho. i. p. q. 19 art. 5. quia
aliam non operaretur Deus perfecto modo, ergo vel
ordinat Deus medium in finem à se intentum, vel
non intentum: hoc posterius impossibile est, quia fi-
nis non est ratio volendi media, nisi vt amatus &
intensus: ergo necessaria est finem esse intentum prius se-
condum rationem, quam media in ipsum ordinan-

tur, ergo etiam in Deo finis est prior ordine inten-
tio, quamvis in executione sit posterior. Denique de-
claratur exemplo intellectus, in quo, licet Deus v-
nico & simplicissimo actu omnia intelligat; nihilomi-
nus secundum rationem prius concepit ut in-
telligens essentiam rei, quam proprietates, & prin-
cipia, quam conclusionem, quæ ex illis sequitur:
quia ex parte obiecti perfecta cognitio vnius, ē edet
ab alio, non vero est conuersio: sic autem se habet finis
ad voluntatem sicut princeps ad intellectum: ergo
etiam in voluntate Dei prior est secundum ratio-
nem intentio finis, quam voluntas mediorū, & con-
sequenter etiam est prior, quam ipsamet voluntas
Dei, vt applicans media, vel causas, per quas finis in-
tentus executioni mandatur.

B Ultimo declaratur hoc ipsum, respondendo ad solutur ra-
difficultatem proposita, quæ faciliter expedietur, sup-
ponendo (quod supra tergi) quamus Deus omnia
faciat, quæ absolute & efficaciter vult, quomodo di-
citur omnia operari secundum consilium voluntatis
sue, non tamen immediate per voluntatem suam,
exequi quod vult, sed per omnipotentiam suam, quam
applicet ad opus, tanquam immediatum operandi
principium. Ut docuit D. Tho. i. p. q. 19 art. 4. ad 4.
Hoc ergo supposito, quamus Deus uno simplicissimo
actu voluntatis, & intendat aliquem finem, &
applicat suam potentiam ad exequendum illum, ni-
hilominus possunt facile in eadem voluntate haec
duo rationes distingui, & vnum etiam esse prius altero
secundum rationem. Vnde fieri potest, vt quad
intentionem voluntas diuina se sola illam habeat, &
intendat talen finem, in executione vero non sola
ipsa, sed cum causa secunda illum efficiat, vt cum De-
us in te ndit, vt Petrus fir beatus, ex se & per se solum
habet illud propositum, quod tamen non per se solum
exequitur, sed eleuando & adiuuando voluntatem &
intellectum Petri. Vnde etiam intelligitur, in iis
obiectis harum voluntatum esse aliquam diversitatem
penes quam potest haec distinctio rationis attendi,
nā intentionis versatur circa ipsum finem secundum
se, vt obincatur, seu ponatur in esse, & vt si non in-
cludit media nisi virtute, neq; etiam includit forma-
lem applicationem omnipotentiae diuinae ad ope-
randum; voluntas autem exequens versatur circa
media vt executioni mandata, usq; ad ultimam affec-
tionem ad finem exequendum necessariam. Quod si
nulla sint necessaria media, neq; alia cause præter di-
uinam voluntatem, & potentiam, tunc ibi non erit pro-
pria intentio, quæ dicit habitudinem ad media: vnde
neq; oportebit ibi distinguere ordinem intentionis ab
ordine executionis, aut voluntatem intendentem ab
exequente, nisi quis velit secundum rationem distin-
guere voluntatem diuinam, vt terminatam ad existē-
tiā ipsius rei, ab eadem voluntate, vt applicante suam
potentiam ad dandum tale esse, quod certe non re-
pugnat, quamus nobis non sit necessarium.

Tandem hinc sit, vt intentionis finis interdum nullā
speciem rationem, vel dispositionem ex parte ob-
iecti seu creaturæ requirat, & tamen, quod voluntas
exequens illum finem, huiusmodi rationem vel dis-
positionem supponat, vt in electione & glorificati-
one predestinationis videtur fieri. Sic enim expeditus
illa vulgaris interrogatio, quomodo sine meritis ve-
li in Deo glorificare, quem gratis diligit & eligit, cu-
m in re non de gloria, nisi propter merita, quandoqui-
dem non aliter dat, quam dare volunt, & disponit, re-
sponsio enim est, voluntatem illâ electinam, quæ ra-
tionem intentionis habet, nō supponere merita tā-
quam rationem vel dispositionem in obiecto seu
persona prærequisitam vt à Deo eligatur, sed potius
esse effectu talis electionis: & hac ratione verum est,
Deum non intendere salutem predestinati propter
merita eius, quamus ex vi illius intentionis velit, vt
in re non habeat gloriam nisi per merita, & con-
sequenter, vt ad voluntatem executivam gloriam sup-
pona.

Proverb. 16

ponatur hæc ratio & quasi dispositio ex parte obiecti; scilicet quod habeat merita. Vnde cauenda est e-
quiocatio illius particuli propter nam vt dicit cau-
fam finalem, seu rationem obiectiuam, propter quā
Deus intendit talen finem, sic Deus non vult glori-
am prædestinati propter merita eius; vt vero dicit
rationem medijs, & quasi dispositiois seu cause mo-
ralis, sic vult Deus, vt prædestinatus habeat gloriam
propter merita, seu per merita; & ad hunc modum
philosophandum est in mysterio Incarnationis, ad
explicandam primam rationem, quæ Deum mouit
ad illud volendum seu intendendum, ut latius in se-
quentibus dicturi sumus.

Tertia dubia.
De intentio
finis in Deo
ut sit prius
ratione qua
dictio, ut
ibidem non
pudat.

Tertia difficultas circa prædictam doctrinam est,
quia videtur in ea supponi, Deum velle finem sine
dependentia à medijs: haec enim solatione potest
dici in Deo voluntas finis prior electione mediorū,
aut finis cadere prius in voluntatem Dei, quam me-
dia, quia est independens ab eis quoad intentionem
hic enim nulla aliaratio prioritatis excogitari po-
test. Hoc autem, quod in hac doctrina supponitur,
videtur plane falsum, nam ille modus intendendi
prius finem, quam media, imperfectionem inuoluit.
Nosem ideo prius intendimus finem; & postea ad
electionem mediorū procedimus, quia quando
nobis finis proponitur, non habemus presentia o-
mnia media nec iudicamus quod corum cōuenien-
tius & utilius sit, & ideo post intentionem consili-
mus, & ad consilium sequitur electio. Et simili ratio-
ne sepe antecedit electio vñsum, quia cum eligimus,
non statim iudicamus de omnibus circumstantiis ad-
hibendis in executione medijs, & presentem an hic &
nunc expediatur. At vero in Deo non est hac in perse-
ctio, nam simul habet presentia, tā finem quam me-
dia omnia, simili comprehendit ac iudicat, quam
fie vtile vñnumquod vel cōuenientia, & cum quibus
circumstantiis, & quomodo, ergo non oportet in-
telligere etiam secundum rationem, Deum inten-
dere hinc independens à medijs, sed omnino si-
mul intendere finem per hæc media. Vnde confir-
matur, nam cum duplex intelligi possit modus in-
tendendi finem, unus absolutus à determinatione
mediorū in particulari, sed virtute tantum & cō-
fusione illa includendo, aliud determinando particula-
ria media in ipsam intentionem finis, hic posterior;
est sine dubio perfectior, quia est simplicior, expre-
sior; & magis comprehensius: ergo hic est Deo at-
tribuendus. At vero in hoc modo intentionis nō est
prior finis, quam medium, sed sunt omnino simul.
Et confirmatur secundo, quia, vel Deus potest velle
finem & media hoc modo, scilicet, cum mutua de-
pendentia, vel non. Hoc posterius dici non potest,
quia in eo modo volendi nulla est implicatio con-
tradictionis, nullaque inuoluitur imperfectione, & alio-
qui voluntas Dei est libera & omnipotens, si autem
potest ita velle, ita sane vult: quia hic modus magis
consentaneus est perfectioni eius, vt ostensum est.

Declaratio huius difficultatis magnam, vt existi-
mo, lucem afferet, huic disputationi, & omnibꝫ, quæ
in ea dicenda sunt, ne fortassis ob varium vñsum vo-
cum in æquuoco laboremus, quod in hac quæstio-
ne multis vereor accidisse. Principio ergo confide-
randum est, aliud esse loqui de diuina voluntate ad-
æquate & secundum rem, aliud vero præcisè secun-
dum abstractionem & cōsiderationem rationis no-
stra. Difficultas enim proposita videretur procedere
de diuina voluntate priori modo spectata, quo modo
certissimum est, Deum simul & eodem omnino
actu velle finem, vt exequendum per illa determi-
nata media, per quæ in re ipsa illum exequitur, seu
consequitur. Argi hōs & nihil aliud probant ratio-
nes adductæ. Quo sensu etiam est verum, intentionem
finis habere connexionem cū electione talium
mediorū in illo adæquato, & (vt ita dicam) inte-
gro actu voluntatis. Et in eodem sensu est etiam

A verum, consecutionem finis sic intenti habere de-
pendentiam à talibus medijs, quatenus ex vi dictæ
voluntatis sine illis non obtinebitur, sicut etiam è
contrario media pendent à fine, quia nisi ille esset
intentus, ipsa non eligerentur, nec mandarentur
executioni ex vi talis voluntatis. Neque enim est
inconveniens, inter finem & media esse hanc mutu-
am dependentiam in diversis generibus causarum,
nam media pendent à fine in suo genere cause fina-
lis, finis autem à mediis in genere cause efficientis,
vel dispositiæ. Nos autem fere in tota hac disputa-
tione, non hoc modo loquimur de diuina volun-
tate: sicut enim nihil est in illa prius aut posterius, ne-
que huiusmodi consideratio nobis deseruit ad de-
clarandas primas rationes diuinae prouiden-
tiae & prædestinationis: loquimur ergo secundum præci-
tionem rationis nostræ: & hoc modo dicimus, v-
num motuum in Deo esse prius alio, aut vnam vo-
luntatum esse alia priorem, ut intentionem electione.

B *Alinde,*
iffatione
prioris alio,
aliud, effe
independens
abilis.

C Ut hoc autem declaretur, est considerandum se-
cundo non esse omnino idem, quod intentio sit ra-
tionis prior electione talium mediorū, & quod sit o-
mnino independens ab illa, seu non habens cum il-
la necessariâ connexionem (hic enim breviteratis causa,
omnem connexionem necessariâ inter duas res,
dependentiam vocamus, & è conuerso carentiam
prædictæ connexionis, appellamus independentiam)
igit aliquid esse prius alio secundum rem vel ratio-
nem latius patet, quam esse independens, quod est
esse posse sine illo: anima enim prior est naturaliter
suis potentiis, & materia sua quantitate, quamvis, &
anima cum potentiis, & materia cum quantitate sua,
necessariâ habeant connexionem naturalem, ita vt
fine illis esse non possint. Vnde Aristoteles in Prædi-
cam cap. ii, prioritatē naturæ qua in causalitate cō-
sistit ab ea distinguit, quia dicitur prius id, quod non
conuerterit subtilitati cōsequentias; & illam ab hac
separari posse affirmat, potest enim causa esse neces-
sario coniuncta cum effectu, & finis cum medio v-
nico ac necessario, sine quo obtineri non potest, non
ergo repugnat aliquid esse prius alio, vno modo,
quamvis aliunde habeant inter se ita necessariâ con-
nectionem vel dependentiam, ut illud, quod prius
dicitur, non possit esse sine posteriori. Duobus ergo
modo possumus intelligere in Deo intentionem fi-
nis esse priorem electione mediorū. Primo, solū ra-
tionis causalitatis seu habitudinis, quam obiecta in-
ter se habent: quia vñū est ratio volendi aliud, & non
è conuerso. Secundo, ratione independentiæ, quia,
nimis in, intentio finis possit optime esse & ad esse
& perduci sine talium mediorū electione. Pri-
ori modo in vniuersum verum est, intentionem finis
etiam in Deo esse ratione priorem electione, distin-
guendo ac præscindendo secundum rationem v-
nam ab alia. Probatur, quia licet voluntas diuina ex
parte sua actus non habeat propriam causam, potest
tamen habere rationem obiectiuam, ut supra dictū
est, & constat ex i. part. quæst. 19 art. 5. Sed hoc modo
finis est ratio volendi media, & non è conuerso, etiā
in Deo: ergo secundū rationem prius est volitus fi-
nis, quam media. Imo etiā ex parte actus, distin-
guendo secundum rationem, voluntas finis potest dici
ratio voluntatis, mediorū, ad eum modum quo
vñnum attributum diuimum dicitur ratio alterius ut
intellexus, verbi gratia, voluntatis: sicut ergo hoc
modo intellectus diuinus dicitur esse prior ratione,
quam voluntas, & scientia, quam amor, ita voluntas
finis est prior ratione voluntate mediorū. Quia
vero hæc prioritas non inferat alteram, ut dixi, ideo
non sequitur, nēp est in vniuersum verum, voluntate
finis, ita esse priorem voluntate mediorū,
vt possit esse sine illa, nam interdum est necessario
cum illa coniuncta, seu illam secum necessario asserta,
quamvis non semper, nec in omnibus eodum mo-
do, quod superest explicandam.

Tertio

Quomodo
intentionis finis
media comprehendatur.

Tertio ergo aduentendum est, omnem intentionem finem includere aliquo modo media vel explicite, vel implicite, vel in communi, vel in particulari, cuius ratio est, quia intentionis est efficax voluntas consequendi finem: consecutio autem dicit habitudinem ad media, per quæ comparandus est, & sine quibus obtineri non potest, finis autem prout intentus ab operante, interdum habet necessariam habitudinem ad determinatum medium, quæ connexio interdum oritur ex fine ipso secundum se, vt si quis hodie existens Salmantizæ, intendat post aliud tempus esse Compluti, necesse est, vt velit iter agere, quia finis illi habet necessariam connexionem cum hoc medio: aliquando vero illa connexionio oritur ex speciali modo adiuncto ipsi fini vel consecutione finis ab operante seu intendente finem, vt in exemplo positio, si quis non tantum velit ire Complutum, sed etiam commode, &c. talis intentionis habebit connexionem, non solum cum illo communis medio iter agendi, sed etiam cum tali medio, scilicet utendi curram aequo ad iter agendum, vel si in ipso fine adiungatur talis circumstantia temporis, v.g. existendi crastina die Compluti, necesse est, vt sit connexionem non solum cum electione agendi quotis modo iter, sed determinate velociter curreri. Ex quibus exemplis etiam intelligitur talem esse posse intentionem finis, vt non habeat connexionem necessariam, cum electione huius, vel illius modi, si nimis, nec finis secundum se, necratione modi, quo intenditur, tale medium determinatus requiratur, tunc enim ex vi intentionis sequetur quidem electio aliusmodi, non tamen huius potius quam illius, sed proueniet ex libertate eligentis, vel ex aliis rationibus, quas potest in mediis considerare, preter utilitatem finis. Ex his ergo constat, quando intentionis finis sit prior, quam electio formalis & expressa determinati modi, non solum prioritate causalitatis, sed etiam subsistendi consequentia, quando vero solum prior modo, si enim finis sic intentus omnino requirit hoc medium, tunc licet intentionis eius sit prior causalitate, non tamen subsistendi consequentia, quia non potest esse talis intentio, quin talem electionem secum afferat supposita sufficiente cognitione & iudicio, prout in Deo supponitur: si vero finis sic intentus non limitatur ad hoc medium, sed variis modis ac viis obtaineri potest, tunc, quamvis contingat, ex libertate operantis huius intentionis coiungi electionem modi determinatae, nihilominus illa intentionis ex se manet prior tali electione, non solum causalitate, sed etiam subsistendi consequentia, quia nihil repugnaret esse sine illa.

Hæc autem tota doctrina, quæ vniuersalis est, ad Deum applicari potest, utendo nomine causalitatis late pro quaenque ratione: nam utriusque intentionis modus explicatus potest intelligi in Deo absque vila repugnantiæ vel imperfectione, quia liberum est Deo, velle quemcumque finem creatum, uno vel alio modo, prout sibi placuerit, & uno modo potest habere connexionem cum uno modo, & alio modo non habere illam, vt exemplis facile declarari potest, nam Deus intendens redemptionem hominum, potuit illam simpliciter & absolute intendere, nihil aliud addendo, & hoc modo non habet necessariam connexionem cum electione vniuersis hypostaticæ, quia potuit Deus per alias media homines redimere: potuit etiam in ipsa intentione adhibere modum, scilicet redimendi homines optimo modo, seu ex perfecta iustitia, & hæc intentio habet necessariam connexionem cum electione vniuersis hypostaticæ, quia non poterat alio modo talis redemptio perfici. Simile quid videtur licet in ea intentione, quia Deus dilexit prædestinatos ad gloriam, potuit enim illis gloriam intendere, solum ut beatitudinem ab ipso præstandam, & ut sic non haberet talis intentio connexionem cum meritis, seu cum voluntate dandi merita prædesti-

Artic. III. & IV.

A natus, & si sola vis illius intentionis consideretur, verum est, quod posito illo decreto, prædestinati consequerentur beatitudinem, etiam si non haberent merita, quia, si Deus non elegisset hoc medium, prouidisset alium modum consequendi beatitudinem: nunc autem, quia Deus illi intentioni adiunxit electionem talis modi, scilicet meritorum, ideo respectu illius integræ voluntatis ac prouidentia verum est dicere, prædestinatum non consecutur gloriam, nisi habeat merita. Alio vero modo potuit Deus habere decreta dandi gloriam, ut coronam iustitiae, & hoc modo habet necessariam connexionem cum voluntate dandi merita, ita ut licet sit prior illa, non tamen possit esse sine illa: constat igitur, interdum intentionem finis esse priorem electione mediorum subsistendi consequentia, interdum vero minime, sed habere necessariam connexionem cum illa, & quodmodo & quomodo virtus contingat.

Dicit aliquis, qua ratione intelligi potest, cum decretrum Dei sit aeternum & simplex, quo vult finem consequi per hoc medium, v.g. gloria Petri per martyrium, manere hoc decretrum firmum & stabile circa finem, non existente tali medio? nam, si non existit tale medium, signum est, Deum non elegisse illud in suo aeterno decreto: ergo necesse est omnino non manere illud decretrum, quod Deus habuit: nam cum sit omnino simplex, non potest manere circa finem, si non manet circa medium.

Respondeo, negando hoc ultimum. Nam, licet ille actus sit simplicissimus, nihilominus, ut est determinatio libera ad exteriora obiecta, non est ex parte eius seu ex simplicitate eius necessaria connexionis inter ipsum, ut terminatur ad unum obiectum, & ut terminatur ad aliud, nisi inter ipsa obiecta inter se ea connexionis reperiatur. Quapropter, si finis nec ratione materialis obiecti, seu rei intentæ, nec ratione moti, nec ratione modi, quo intenditur, habet necessariam connexionem cum tali medio, neq; etiam determinatio libera, que est in Deo ad finem per modum intentionis, habebit ex parte actus diuinæ necessariam connexionem cum determinatione libera eiusdem actus ad tale medium. Quod quidem aliis innumeris exemplis declarari potest: nam licet Deus eodem decreto simplicissimo secundum rem voluerit creare omnes angelos, v.g. quos nunc creavit, nihilominus potest facile intelligi, voluntatem creandi unum angelum non habere necessariam connexionem cum voluntate creandi alterum, etiam secundum presentem determinationem liberam, quam Deus habet, quia ex parte obiectorum nulla est connexionis, & ex parte solius diuinæ actus esse non potest, quia non repugnat, manere eandem determinationem ad unum obiectum, & non ad aliud, & idem est de voluntate, qua Deus voluit dare iustitiam. Ad eam permittit peccatum eius, & de aliis similibus: aliqui fatendum esset, omnia, quæ Deus ab aeterno voluit facere, aut permittere, tales habere connexionem in illo decreto diuino, ut de quolibet sit verum dicere, si illud non eveniat, nihil ex omnibus aliis esse futurum ex vi presentis decreti, quia ablato vno effectu, anfertur decretrum circa illud, si autem circa unum auferatur, consequenter auferendum est circa omnia alia, quia simplicissimum est. Quod si hoc est absurdum, ut revera est, & potest illud decretrum, licet in se sit simplicissimum, retineri circa unum obiectum, & non circa aliud, consequenter idem dicendum est, quotiescumque obiecta secundum se non requirunt connexionem.

Eadem libet voluntas Dei posset manere circa unum obiectum, fine aliis,

Ratio autem à priori est, quia determinatio libera nihil reale additum diuinæ voluntati, sed idem omnino actus seipso terminatur liberè ad hoc vel illud obiectum, prout Deus vult, solum ei additur respectus rationis: ergo etiam potest ille actus terminari ad unum obiectum, vel solum, vel simul cum alio fine vila adiunctione, vel ratione reali: ergo, stante in Deo deter-

determinatione libera ad duo obiecta inter se & ex se non conexa, potest & debet intelligi, quod determinatio ad unum nullo modo pendet ex determinatione ad aliud; & quod posset esse in Deo determinatio eadem, qua nunc est ad hoc obiectum, etiam si non est ad aliud. Probatur haec ultima consequentia, quia neque hinc sequitur variatio aliqua realis in actu Dei, vt patet ex principio posito, neque etiam variatio secundum respectum rationis, quia optime manere potest respectus rationis ad unum obiectum sine respectu ad aliud; nulla enim probabilis ratio necessaria connexionis inter hos respectus excogitari aut fingi potest ex parte solius Dei, si in connexione iporum obiectorum non fundatur. Et confirmatur, nam actus diuinæ voluntatis, quamvis simplicissimus, potest necessario terminari ad unum obiectum, & liberè ad alia; & ex hoc quod ille actus, ut terminato iam ad obiectum necessarium, addatur, nostro modo intelligendi, determinatio ad obiecta libera, non variatur prior determinatio necessaria, sed modo nostro intelligendi, quasi extensio augeatur, quamvis alio modo, scilicet, liberè. Vnde etiam si haec determinatio libera non addetur, prior eadem omnino maneret: ergo similiter, quamvis intelligatur ille actus diuinus liberè terminatus ad unum obiectum, postea secundum rationem terminari ad aliud, non propter ea intelligitur prior terminatio variata, sed quasi extenda per additionem simili terminationis, quæ si non addetur, nihilominus posset prior manere omnino eadem; & idem est, quamvis ille actus diuinæ voluntatis intelligatur omnino simul terminari ad utramque obiectum liberum, quia illa simulata tantum est per concomitantiam, quæ non addit connectionem. Quod si quis contendat terminationem liberam aliquid reale adderet diuinæ voluntatis, dicimus in primis illam sententiam, neque esse recentiam, neque veram, neque certe probabilem. Addimus deinde, etiam posita illa sententia, posse satis consequenter iuxta illam explicari quod dicimus, nam si actu necessario voluntatis diuinæ, ut terminetur ab æterno ad aliquod obiectum extra se, aliquid reale additum est, quidquid illud sit, sit absolutum, sive respectus, ergo, cum ille actus terminatur ad duo obiecta extrinseca, & inter se non conexa, duplex additio illi fieri: ergo, quamvis intelligatur ille actus terminatus ad unum obiectum, & non ad aliud, poterit manere in eo illud idem quod ei additum est, ut terminetur ad unum obiectum, etiam si non sic ei addita terminatio ad aliud obiectum. Nec refert, quod huiusmodi terminations secundum quod ponuntur in Deo dicantur inter se distinguiri actualiter ex natura rei, vel tam virtuiter; nam quod in hoc dictum fuitur de terminacione necessaria & libera inter se, dicendum erit de duplice terminacione libera, scilicet, quod simpliciter esse poterat una sine alia quomodounque distinguantur, quamvis potquam semel ab æterno sunt posita, non possint amplius separari ob immutabilitatem diuinæ voluntatis. Fator iuxta illam sententiam posse defendi contrarium ex modo, quem statim explicabo, sed nihil nostra refert ut dixi.

Sed objici adhuc potest, nam, si verum est, ut D. Thom. in eundem indicat, & multisentiant, voluntatem nostram posse eodem simplici, & indiuisibili actu ferri in finem, & media, posito tali actu impossibile est, voluntatem cessare a volendo medio, quin cesseret a fine, & è conuerso: quamvis illa ex se non habeant necessariam connexionem, sed voluntas, ex sola libertate sua, vrumque simul & eodem actu voluerit. Et ratio est, quia, si talis actus est indiuisibilis, non potest per partes tolli; ergo necesse est ut vel totus maneat, vel totus auferatur, si autem totus manet ad totum & integrum obiectum terminatur, si vero totus auferatur, nihil iam erit per illud vo-

Fr. Suarez, Tom. I.

A litum: ergo, existente tali actu, non potest voluntas cessare a medio quin cesseret a fine: si autem vult cessare ab electione & perseverare in intentione, &cessarij illi est, ut relinquat priorem intentionem, & elicit, nouum actum, quo intendat finem solum, vel per aliud medium: ergo a fortiori idem dicendum est in Deo cuius actus simplicior & indiuisibilior est. Idem argumentum fieri potest, de actu indiuisibili, quo voluntas vel hominis, vel angeli vult pluram obiecta materialia distincta, quia non potest manere circa unum, qui maneat circa omnia, nec auferri circa unum, qui auferatur circa omnia propter eandem rationem: ergo idem dicendum erit de libera determinatione Dei ad plures res.

B Et hoc argumentum, qui existimat, hos actus Primæ intellectus vel voluntatis, qui terminantur ad plura spacio. obiecta materialia, habere in se extensionem quandom realē & particūlā compositionem, facile respondebunt negando assumptum, quia potest ille actus manere secundum unam partem, & non secundum aliam, si alioqui non sit repugnatio ob dependentiam oram ex connexione obiectorum inter se: illa vero sententia, quamvis mihi aliquando placuerit, iam non probatur, ut latius dicam inferius quæst. 10. Et idea alter responderetur, negando consequentiam. Et ratio differentia est, quia unus actus Secunda et creatus non potest sine reali sui mutatione terminari & non terminari ad aliquod obiectum, habet enim totam suam entitatem cum habitudine reali ad obiectum & pendente ab illo; & ideo non potest actus realiter indiuisibilis, non terminari ad totum obiectum suum, & consequenter simul etiam destrui circa totum, si realiter minuatur; at vero actus increatus voluntatis diuinæ, idem omnino realiter manens potest terminari vel non terminari ad extrinseca obiecta; & ideo potest etiam habere eandem terminacionem liberam ad unum obiectum cum terminacione ad aliud, vel etiam sine illa, si in obiectis non est connexio.

C Quocirca, qui putant hanc terminacionem liberam addere aliquid reale Deo, possent iuxta proportionem argumenti facti facile dicere, hanc terminacionem liberam diuinæ voluntatis tales esse, ut vincantur, & in se omnino indiuisibilis sit, quia Deus se determinat ad volendum aliquid ad extra quidquid illud sit, ita ut vincat & indiuisibili reali additione simul velit Deus, quidquid extra se vult. Et hoc posito, consequenter dicendum est, ablato quo cum obiecto partiali seu materiali, auferri carera omnia ex vi presentis determinationis: necessaria que esse, ut si unum est futurum sine alio, vel si Deus fuit volitus quedam, & non alia, haberet aliud decretum, aliamque determinationem liberam. Qui modus dicendi, ut verum fatetur, efficiat improrbari non potest in illa sententia, quamvis neque etiam possit satis probari aut persuaderi, cum ex illa non necessaria consequatur, ut supra explicui; nec possit ab autoribus illius opinonis sufficiens redditio, cur determinatio libera illius actus, non sit ita indiuisibiliter idem cum determinatione necessaria, qui possit haec omnino eadem manere sine illa; & tamen non possit eodem modo se habere una libera determinatione ad aliam, quando ex parte obiectorum est eadem ratio, scilicet, quod non est necessaria connexione inter ipsa. Addo denique, quod, licet iuxta illam interpretationem variandum esset decreatum voluntatis quasi materialiter, non tamen simpliciter, & quasi formaliter, id est, quatenus solum dicit determinationem voluntatis ad hoc obiectum, quia, si semper maneat eadem motus, & non haberet connexionem cum alio obiecto, quamvis tollatur actus, vel determinatio ad unum obiectum, ex hoc precise ac formaliter non tollatur circa aliud. Quod si ex parte actus proper indiuisibilitatem eius variatus sit actus, illud erit quasi materialiter, & per accidens,

M

nam ex

nam ex vi prioris motui semper manebit voluntas in eadem determinatione, etiam si actus, vel id quod additur voluntati, variari intelligatur. Sed, quidquid sit de illa falsa sententia, quid iuxta veram doctrinam dicendum sit, satis constat ex dictis.

Ad rationem dubitandi in principio posse imm.

Ad difficultatem ergo, in principio positam, si contra hanc ultimam assertionem procedat, negandum est, hunc nodum intendendi finem independenter a mediis, prouenire ex imperfectione, sed ex motu, propter quod finis intenditur, & ex modo quo intenditur, quæ interdum talia sunt, ut non habeant necessariam connexionem cum tali medio, quod accidere potest sine illa imperfectione ex parte eius qui intendit finem aut eligit medium. Vnde exemplum in illo argumento adductum ex nostro modo eligendi, & intendendi, non est ad rem, quia illa imperfectione nostra non consistit in sola independentia intentionis ab electione, sed etiam in temporis & actuum successione: nam, si singamus, me simul habere perfectam cognitionem aliquius finis, & rationem omnium propter quas est diligibilis, & omnium mediorum: per quæ obtineri potest absque necessaria connexionem cum uno vno illorum determinante, sed tantum confuse cum aliquo, tunc scilicet in intellectu huiusmodi actuali cognitione & iudicio, posset simul voluntas determinari ad intendendum finem, & ad consequendum illum per hoc medium, illud simul eligendo, & ita cessaret imperfectio inquirendi media post intentionem finis, quia in argomento proponitur, & nihil minus intentionis illa, per se a formaliter loquendo, independens est, & non necessario connexa cum electione talis modij. Vnde ad primam confirmationem, cum dicitur, perfectiore modum intendendi finem esse cum determinatione modij, respondetur id esse verum respectu actus adæquati, quo voluntas simul tendit in finem & media, quomodo iam declarauimus. Deum simul intendere finem, & certa media; respectu vero actus intentionis, ut præcisè terminata ad finem consequendum, id non pertinet ad perfectionem eius, imo neq; est possibile, quia hoc ipso, quod consideratur actus præcisè, abstrahitur à medio ut expresse a formaliter volito. Ex eo autem, quod motuum finis tale est, ut ex se non requirat hoc determinatum medium, abstrahitur etiam à determinata inclusione eius, etiam virtuali: perfectio ergo intentionis sic considerat: solum in hoc consistit, quod per eam libere tendat voluntas in finem propter rationem, & quod ex vi illius determinetur ad media, vel omnino libere, vel necessario iuxta connexionem, vel dependentiam, quam finis potest in executione habere à tali medio. Et haec tenus de ordine actuum diuinæ voluntatis inter se.

Quis ordo prioris sit & posterioris inter scientiam visionis & voluntatem Dei.

Tertio facile ex dictis explicari potest ordo inter voluntatem & scientiam visionis, quando nimis, aliquid intelligitor prius cadere sub scientiam visionis Dei quam sub voluntatem, vel è contrario: nā si comparatio fiat in eadem re, seu in eodem affectu, sic prius intelligitur esse in voluntate quam in hac scientia, ut dictum est. At vero respectu diuersorum, tunc solum scientia visionis unius est etius præintelligitur antecedere voluntatem alterius, quando ex unius rei existenti sumpta est ratio, seu occasio ad volendam aliam, tunc enim, quia voluntas non potest moueri nisi ex re cognita, si intelligitur ex eis ad aliquid faciendum ex eo, quod aliquid aliud factum vel futurum est, consequenter necessario intelligimus, hoc prius siue cognitum scientia visionis, quā aliud fuerit amatum seu electū: seclusa autē hac habitudine & cōexione, seu dependētia, nulla est ratio ordinis prioris & posterioris inter hanc scientiam visionis, & voluntatē Dei, respectu diuersarū rerum, quia in re utraque est exteriora, & omnino simili, ergo seclusa habitudine, vel dependentia obiectorū inter se, nō est vnde intelligatur vna esse priorē alia.

Sed contra, quia voluntas creandi homines est *Objec-*, prior quam scientia visionis, verbi gratia, Angeli futuri, & tamen illa duo obiecta non habent inter se illam habitudinem, vel connexionem. Antecedens patet, quia voluntas creandi hominem & Angelum, sunt omnino simili, sed voluntas creandi Angelum est prior quam scientia eiusdem Angeli futuri, ergo.

Respondetur primū negando antecedens, & probationis consequentiam, quia cum hæc prioritas solum consistat in habitudine, vel dependentia, etiam si duæ res inter se comparatae intelligantur esse omnino simili, quia non pendet ab alia, nec supponit illam, neq; è contrario: potest una eorum habere habitudinem, vel connexionem cum alia tercia, & sic esse prior vel posterior illa secundum rationem: cum tamen altera non habeat cum illa eam habitudinem vel connexionem, & sic neque sit prior, neque posterior illa. Secundo, si quis velit concedere aliquem modum prioritatis inter illam scientiam & voluntatem, oportet ut saltē remoto & quasi secundario aliquem ordinem vel habitudinem consideret in ter illa obiecta: voluntas enim creandi hominem per se non habet habitudinem, nec prioritatem respectu scientiæ futuri Angeli: si tamen concepiat voluntatem creandi hominem & Angelum tanquam unicam & candem, ea ratione intelligere poterit illam voluntatem, ut priorem, quia ut sic habet connexionem saltē ratione obiecti adæquati.

C Sed occurrerat hic alia difficultas circa ea quæ *Dubium*, dicta sunt, scilicet, an scientia rei futura in Deo sit posterior quam voluntas eiusdem rei, vel possit intelligi prior. Sæpe enim in superioribus diximus voluntatem esse priorem. In contrarium vero est, quia ipsam voluntas Dei potest prius ratione cognosci, ut futura, quam ut actu posita, ergo ex vi illius scientiæ poterit etiam effectus talis voluntatis præcognoscī, ut futura, priusquam intelligatur voluntas Dei actu velle illum. Sed hæc difficultas late tractata est in dicto opusculo de scientia conditionata futurorum contingentium. Nunc breviter dicitur, quidquid sit de modo, quo Deus intelligitur cognoscere actum liberum sui voluntatis, semper tamen verū esse, nullam rem creatam posse cognoscī à Deo, ut futuram, nisi prius videat voluntatem suam aliquo modo, ut præordinante aut permittente rem illum, siue hanc suam voluntatem cognoscat tunc ut realiter præsentem, siue etiam obiective, & per modum futura, quod nihil ad præsentem disputatio pertinet.

D Ultimo tandem potest ex dictis facile colligi, an *Ordo prioris* & quomodo in ipsa scientia visionis unum prius a. & posteriorio posse intelligi: cuius exacta cognitione penderet ex scientia multis quæ in prima parte traduntur. Nunc breuiter ex his quæ ibi docentur, supponen^{cum est res futuras dupliciter posse præcognoscī à Deo, uno modo in prædefinitione, vel permissione sua voluntatis. Alio modo in seipso, intuendo videlicet res futuras tanquam præsentes vel obiectivæ tantum, vel} E) ^{(ut multis placet) secundum realem existentiam. In priori modo cognitionis accommodatur hæc scientia ipsi voluntati, cum enim sequatur voluntatem, illud potest censeri prius in hac scientia, quod fuerit prius in voluntate, quia si prius intelligitur Deus alicuius prædefine per modum intentionis finis, quam ordinare media, similiter intelligitur in eadem prædefinitione præscire illud futurum ante, quam videat eius executionem, & hoc modo prius ratione seit Deus per illum electum fore saluandum, quam sciat illum habiturum merita, per quæ saluandus est. In posteriori autem modo, qui est veluti per quandam intuitionem ipsarum rerum, signa priora & posteriora assignanda sunt ex naturali dependencia, & intrinseca cōexione ipsarum rerum inter se iuxta modum dictum de scientia simplicis intelligē-}

tit, nam quoad hoc eadem est ratio de illa, & de scientia visionis, utraque enim est clara cognitione rei in se, vel ut possibilis, vel ut futura, seu potius existentis in tali differentia temporis, utraque ergo id intelligitur esse prius, a quo aliud pendet, illud vero posterius, quod pendet ab alio: quae vero inter se non habent huiusmodi connexionem, non erunt prius, nec posterius scita.

SECTIO II.

Vix voluntas Incarnationis antecesserit in Deo præscientiam originalis peccati, vel subsecuta fuerit.

HAEC quæstio eadem est cum illa, an Incarnationis opus per se primo intentum fuerit à Deo in primo actu quo voluit ad extra se communicare, at vero solum fuerit ordinatum occasione sumpta ex lapsu humanæ naturæ præuiso. Item coincidit cum illa, an Christus Deus homo fuerit præordinatus, & præelectus & dilectus ante omnem creaturam, & auctor primus omnium prædestinatiorum hominum & Angelorum, ac denique an prædestinatio Christi fuerit ante, vel post præuisum originalis peccatum.

Accommodatus autem vixum est ut nomine voluntatis, quam prædestinationis, quia prædestinatione propriè, præsertim in doctrina D. Tho. significat rationem mediorum existentium in intellectu, que supponit in voluntate electionem, vel dilectionem, in qua radix huius difficultatis posita est, & in melius explicatur.

Prima ergo sententia est, præscientiam originalis peccati antecessisse in Deo voluntatem Incarnationis. Quæ exsistimat esse sententia D. Tho. his art. 3, præseptum ad 4, ad hoc enim propositum dixit prædestinationem supponere præscientiam futurorum. Et ita exponit & sequitur Caeteran. hic, quamvis radicem & causam huius ordinis male declarat, vt ex his quæ prænotauimus constat. Item docent fere omnes discipuli D. Tho. Capreol. in 3. dist. 1. q. artic. 1. concl. 1. & ad argumentum contra illam, inclinant etiam in hanc sententiam Bonavent. Marfil. Ricard. & antiqui alii qui opinantur, si homo non peccasset, mysterium Incarnationis nullatenus futurum, quos infra referemus.

Fundamentum huius scientie est, quia prima ratio & causa quæ mouit Deum, ut vellet Verbum fieri hominem, fuit remedium humanæ naturæ lapsi, ergo illa voluntas hanc præscientiam præsupponit, consequentia patet ex supra notatis, ostensum est enim, tunc aliquid esse prius scitum, quam aliud sit datum, quando ratio amandi illud est aliquid existens, vel futurum in alio quod non potuit mouere voluntatem nisi præcognitum. Antecedens vero variis modis probari potest, primo ex Scriptura, quæ semper rationem Incarnationis sumit ex hominum redemptione Matth. 18. Luc. 19. Venit filius hominis querere, & saluum facere, quod perierat. Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum unigenitum daret ut omnis qui credi in ipsum non pereat, sed habeat vitam eternam. Ad Galat. 4. Misit Deus filium suum factum ex muliere factum sub lege, vt eos qui sub lege erant, redimeret. Et E. 1. ad Timot. 1. Venit Iesus peccatores saluos facere, &c. Et hoc significatum est Lue. 15. in parabola de pastore, qui relatis non agnoscit nouem oviibus venit ad quærendum ouem perditam. Et in veteri testamento variis modis hoc præfiguratum est primo in Moysi misso ad liberandum populum dura servitute superposita. Exod. 3. Deinde in Iona misso in mare orta grauissima tempestate. Ac denique in Elia & Eliso, cunctibus ad suscitandos pueros mortuos. 3. Reg. 17. & 4. Reg. 4. ex quibus testimonios sic concluditur:

Fr. Suarez. Tom. 1.

Avbiue & semper ratio Incarnationis in scriptura nobis traditur ex redemptione nostra, & nulla alia datur quæ ad hanc non pertineat, vel in illa non contineatur: ergo hæc est prima causa, quæ mouit Deum ad hoc, mysterium; nec potest nisi voluntaria alia confungi, & ideo in symbolo posita sunt illa verba: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de celo. Ex Conc. Nicen. Ephesi. Chalcedon. & Toletan. VI. & XI. Dicitur fortasse hanc esse primam causam Incarnationis in carne passibili, non vero mysterij ipsius quoad substantiam eius: & hoc sat is ad veritatem Scripturæ, nam, licet Pater per se, & ante præscientiam peccati decreverit Filium suum fieri hominem, tamen præuiso peccato voluit etiam, ut hic filius suus, quem incarnandum preuiderat, veniret in mundum mortalis & passibilis, ut peccatores saluos faceret. Sed hæc euasio primum non fugit illam licentiam fugiendi causam aliam priorem sine illo fundamento. Deinde non satisfacit testimonii, ex illa enim responsione fit, in carnationem non fuisse factam propter remedium peccati: sed tantum quandam eius circumstantiam, quod est contra scripturam, & contra expressam definitionem symboli: & sequela patet, quia (vt dicitur) nostra miseria, & necessitas remedii peccati non mouit Deum ut fieret homo, sed ad summum potuit diuinam voluntatem iam ad hoc determinatam amplius quasi excitare, & ad talem modum & circumstantiam etiam mouere. Confirmatur, & explicatur ex vulgaris exemplo, & usu loquendi, nam quis dicitur iuuisse Romam, ut amicum è carcere liberaret, omnes intelligeremus illam fuisse causam primariam, & motuam, & si quis decreuerit ire Romam, ut sua negotia perficeret, & cognoscens postea amici necessitatem decerneret etiam illum liberare, & secum deferre pecuniam necessariam, non diceretur vere, causam motuam itineris eius fuisse amici libertatem, nec simpliciter propter eam causam venisse, sed tantum pecuniam attulisse. Sic ergo, &c. Tandem est conjectura huic spectans, nam cum hoc mysterium sit fundamentum salutis nostre, & fidei, & ideo reueletur nobis, ut Dei amorem erga nos, & beneficium agnoscamus, credendum est fuisse nobis reuelataam primariam rationem, & causam illius, atq; eam esse, quæ frequentissime, & passim in Scriptura reperitur.

Probatur secundo ex Patribus, Athana.li. de humana. Verbi, multa habet, & inter alia: Visca ex causa nostra defensus illius occasionem, rationemque fuisse prævaricationemque nostram Verbi accersisse clementiam, ut ad nos descenderet, & appareret inter homines Deus. Certe si divina voluntas & per se, & sine occasione peccati iam incarnationem decreuerat, non apparet, quo modo nostra necessitas hanc benevolentiam à Deo elicuerit. Vnde idem Athanasius sermo. 3. contra Arian. latissime id persequitur exponens id Proverb. 8. Dominus creatus me. Vbi post multa concludit. pag. 104. Necesse est indigentiamque nostram anteriorem iste, quam Christianitatem. Et præmisserat illam esse easum propriam adiuventum illius. Quod amplius declarans subdit, Qua sublata (scilicet, necessitate), carmen non induisse. Sic etiam Nazian. oratione 36. & 4. Theolog. Humanitatem, inquit, suscepta causa Greg. Naz. nostræ est: quid enim aliud causa esse potuisse? Et orat. 38. quæ est de natali Domini, idem late persequitur. Ibi vero & que docet homines esse ad supernaturalem beatitudinem occasione peccati Angelorum ordinatis sicut incarnationem occasione peccati hominum. Basilii hom. in sanctam Christi nativitatem. Basilius. Dicere, inquit, mysterium, propterea Deus in carne est, ut in ea mortem occidat: propterea Deus est in carne, quia aopportebat maledictam hanc carnem sanctificari. &c. Cyril. Alex. 5. Thesau. capit. 8. Sciebat nos mortales futuros propter peccatum, ac ideo ante secula constituit, ut Verbum suum homo fieret, renonaretque hominem. Mul-

M 2 taque